

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3121/2015. (VII. 9.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panaszok elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panaszok tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, továbbá *dr. Czine Ágnes* és *dr. Kiss László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény 1. § (1), (2) és (6)–(7) bekezdései, 3. §-a, 4. §-a, 6. §-a, 7–15. §-ai, a 7. § (2) bekezdése, a 7. § (7) bekezdésének *k* pontja, a 8. § (1) és (4) bekezdései, a 10. § (3) bekezdése, továbbá a 11. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 5. § (2) és (3) bekezdései, a 6. § (3) bekezdése, a 21. §-a, 22. § (4) bekezdése, valamint 23. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a 2/2014. Polgári jogegységi határozat egésze, valamint a 2. és 3. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat egyebekben visszautasítja.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján több pénzügyi intézmény terjesztett elő alkotmányjogi panaszt a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsön-szerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.), a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsön-szerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási tv.), valamint a 2/2014. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: PJE határozat) egésze, illetve több rendelkezése kapcsán. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 34. § (1) bekezdése alapján az indítványokat egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.
- [2] 2.1. Az első indítvány arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Tv. 1. § (1) és (6)–(7) bekezdései, a 3. §-a, 4. § (1) bekezdése, 6. §-a, a 7. § (2) bekezdése, a 8. § (1) bekezdése, a 10. § (3) bekezdése, a 11. § (1) bekezdése, a 17. §-a, valamint a 19. §-a, továbbá a 2/2014. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: PJE határozat) 2. és 3. pontja alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat. Az indítványozók álláspontja szerint a Tv. támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, az E) cikkét, a Q) cikkét, a T) cikk (3) bekezdését, a XIII. cikk (1) és (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, és 26. cikk (1) bekezdését.
- [3] 2.2. A PJE határozat egészével, de különösen a III.1. pontjával és a Tv. egészével, kiemelten annak 1. § (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozó a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelmét állította. Álláspontja szerint a 2004. május 1-je és a 2010. január 1-je között kötött szerződésekre irányadó a PJE határozat és a Tv. támadott rendelkezése is, ami „kétséget kizáróan visszamenőleges jogalkotást valósít meg”. A 2009. augusztus 1-je után kötött szerződésekkel kapcsolatban az indítványozó előadta, hogy ezek a jogszabályoknak minden szempontból megfelelnek, az ilyen „jogkövető magatartás viszont nem minősíthető utólag, visszamenőleges hatállyal jogsértőnek”.

- [4] Úgy vélte emellett, hogy a Tv. 1. § (1) bekezdése és a 4. § (1) bekezdése között ellentmondás van, mely jogbizonytalanságot eredményez abban a tekintetben, hogy nem állapítható meg egyértelműen, hogy a Tv. mely szerződésekre terjed ki, a jogszabálynak mi az időbeli hatálya és bizonytalan a Tv. által érintett címzettek köre is.
- [5] A Tv. egésze az indítványozó szerint az Alaptörvény E) és Q) cikkét is sérti, mivel az az uniós joggal is ellentétes, ugyanis az Európai Központi Bank is azt hangsúlyozta 2014. július 28-ai véleményében, hogy a Tv. „visszaható hatálya »nem tűnik« összhangban lévőnek a 2014/17/EU irányelvvel”.
- [6] 2.3. A PJE határozat rendelkező részének 2. pontjával összefüggésben az indítványozó az alábbiakat adta elő. A PJE határozat álláspontja szerint a jogszabályi háttérrel figyelmen kívül hagyva túlmegy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) rendelkezéseiben, valamint a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) szabályain. Úgy vélte ugyanis, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.), a régi Hpt. és az R. fogalmi körét jelentősen meghaladó kiegészítést fogalmazta meg a PJE határozat, amikor hét új kritériumot állapított meg az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés tisztességtelenségére vonatkozóan. Álláspontja szerint a PJE határozat a hét kritérium megfogalmazásával jogalkotást valósít meg, új normát alkot, tételesen meghatározva a „megfelelőség” tartalmát. Az indítványozó szerint a PJE határozat ezzel megsérti a jogállamiság [B] cikk (1) bekezdés] és a hatalmi ágak elválasztásának [C] cikk (1) bekezdés] elvét is.
- [7] A PJE határozat 2. pontját az indítványozó az Alaptörvény E) cikkébe ütközőnek is véli, hiszen az uniós jogszabályok nem hatalmazzák fel az uniós jogra hivatkozással jogalkotásra a Kúriát.
- [8] A PJE határozat 2. pontjával, valamint a Tv. 4. § (1) bekezdésével és a 11. § (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozó a visszaható hatály tilalmának a sérelmét állította. Emellett úgy vélte, hogy e rendelkezések az Alaptörvény E) cikkét és a tisztességes eljáráshoz való jogot garantáló XXVIII. cikk (1) bekezdését is sértik. Tekintettel arra, hogy a per tárgya kizárólag a törvényi kritériumoknak való megfelelés vizsgálata lehet, ezért a törvény kizárja minden más jogszabályi rendelkezés figyelembe vételét és alkalmazását. Emiatt sérül az Európai Unió Bírósága C-26/13 számú ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló 93/13/EGK irányelv is. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az indítványozó abban látta, hogy az ügyben eljáró bíró kizárólag a Tv. kritériumrendszerét

veheti figyelembe a döntés meghozatala során, más jogszabályra azonban nem lehet tekintettel, azaz a Tv. „az egész magyar jogrendszert ki kívánja zárni a jogvita eldöntéséből”. Ugyanezen indokból az indítványozó úgy vélte, hogy a jogalkotó a 4. § (1) bekezdésének és a 11. § (1) bekezdésének alkalmazásával joggal való visszaélést valósít meg, megsértve ezzel a jogbiztonság alaptörvényi követelményét.

- [9] Hasonló okból állította az indítványozó azt, hogy a bírói függetlenség alaptörvényi követelménye [Alaptörvény 26. § (1) bekezdése] sérelmet szenved azáltal, hogy a bíró „el van zárva attól, hogy a megítélése szerint releváns jogszabályok mindegyikére alapozza az ítéletét”. Mindezek miatt az indítványozó a Tv. 4. § (1) bekezdésének és a 11. § (1) bekezdésének a megsemmisítését indítványozta.
- [10] 2.4. A PJE határozat 3. pontjával és a Tv. 3. §-ával összefüggésben az indítványozó a tulajdonhoz való jog (Alaptörvény XIII. cikk) sérelmét állította, mely álláspontja szerinte abban áll, hogy a pénzügyi intézmények vagyonában a szabályozás nyomán csökkenés következik be, anélkül, hogy annak bármilyen alkotmányos magyarázata lenne.
- [11] 2.5. Az indítványozó a Tv. 8. § (1) bekezdésével és a 10. § (3) bekezdésével összefüggésben a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét állította. Előadta, hogy a vélelem megdöntésére irányuló kereset benyújtására a határidő különösen rövid, valamint sérelmesnek tartotta, hogy amennyiben az alperes a tárgyaláson válasziratot nyújt be, arra a felperesnek annak tartalmának ismerete nélkül, a tárgyaláson, nyomban kellene reagálnia.
- [12] Az indítványozó azt is állította, hogy a jogalkotó által kifejezetten és egyedül a „devizahiteles perek lefolytatására kodifikált speciális eljárási szabályok”, különösen a rövid határidők és a bizonyítás korlátozott volta a tisztességes eljárás követelményét és ezen keresztül a bírói függetlenséget (és a jogállamiság követelményét is) sértik [Tv. 8. § (1) bekezdés, 10. § (3)–(4) bekezdések].
- [13] A Tv. 6. §-át (a bizonyítási teher megfordítását) az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogot és a bírói függetlenség követelményét sértőnek tartotta abból az okból, hogy a felperes hitelintézet ezáltal „egyoldalúan súlyos bizonyítási szükséghelyzetbe” kerül.
- [14] 2.6. A Tv. 1. § (6) bekezdésével összefüggésben az indítványozó előadta, hogy a Tv. nem állapíthat meg egy másik törvény (jelen esetben a Ptk.) értelmezésére vonatkozó szabályt, hiszen ebben az esetben törvénymódosításra volna

- szükség. A jogalkotó ezzel a megoldással a hatályos jogot megváltoztatva új szabályt alkotott, megsértve a jogállamiság és a bírói függetlenség elvét.
- [15] A Tv. 1. § (7) bekezdésével összefüggésben előadta, hogy mivel e rendelkezés egy jövőben megalkotandó külön törvényre utal, ezért a felperes el van zárva attól, hogy a kereseti kérelmét megalapozottan, teljes körűen előterjeszthesse. Mindez a tisztességes eljáráshoz való jogot sérti.
- [16] 2.7. A Tv. 4. §-át, 6. §-át, 11. §-át és a PJE határozat 2. pontját azért tartja az indítványozó a bírósághoz fordulás jogát és a tisztességes eljáráshoz való jogot [XXVIII. cikk (1) bekezdés] sértőnek, mert az a bíróság számára a szabad bizonyítás elvét megsértve a keresetről csak egyfajta tartalmú döntés meghozatalát teszi lehetővé. E rendelkezések a bírói függetlenség [Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdés] követelményével azért ellentétesek, mert a tárgyaláson felmerülő újabb bizonyítási igényeknek megfelelő bizonyítékok benyújtásának lehetőségét kizárják. A bizonyítás tárgyalás során történő igénybevételének kizártsága vagy egyetlen további tárgyalásig történő engedélyezése a jogállamiság követelményével is ellentétes, mivel az indítványozó szerint ez megfosztja a peres felet bizonyítékai teljes körű előterjesztésének lehetőségétől. Végül az indítványozó megemlítette, hogy a Tv. eljárási szabályai lényegében „statáriális eljárást kodifikálnak” úgy, hogy a különleges jogrend (Alaptörvény 54. cikk) bevezetésének feltételei – és ezzel az alapjogok korlátozásának a lehetősége – nem állnak fenn.
- [17] 2.8. Ezen túlmenően az indítványozó az Elszámolási Tv. egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte.
- [18] Az Elszámolási Tv. 52. § (1) és (2) bekezdése változtatott a Tv. tárgyi hatályán [Tv. 1. § (2) bekezdése] anélkül, hogy a változtatásnak bármilyen indokát adná. Ezen túlmenően a módosítás alapján az indítványozó szerint nem egyértelmű, hogy ténylegesen milyen szerződést takar a „deviza alapúnak nem minősülő deviza” kölcsönszerződés fogalma. Azzal is érvelt az indítványozó, hogy a Tv. megdönthető vélelmet állított fel a Tv. hatálya alá tartozó kikötések esetében, azzal, hogy a vélelem megdöntése jogvesztő határidőn belül benyújtott keresettel lehetséges. Mivel a keresetindítási határidő az Elszámolási Tv. hatálybalépésekor már eltelt, az Elszámolási Tv. által a Tv. hatálya alá utalt, módosított szerződésekben alkalmazott kikötések esetében a vélelem megdöntése már nem lehetséges, így ezekben az esetekben a megdönthető vélelem megdönthetetlenül válik. Ez az indítványozó álláspontja szerint tiltott visszaható hatályú jogalkotást eredményez, mely a jogbiztonság követelményével ellentétes.

- [19] Az Elszámolási Tv. 52. § (10) bekezdését az indítványozó azért véli a jogbiztonság követelményével ellentétesnek, mert álláspontja szerint a jogszabály önkényesen határozza meg, hogy milyen típusú szerződések esetén érvényesül a tisztességtelenség véelme. E rendelkezés értelmében ugyanis a 2010. november 6-át követően közzétett ÁSZF-ek, illetve azok módosításai tekintetében nem kell vélelmezni a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel a szerződéses kikötések tisztességtelenségét. E szerződések esetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalból dönti el, hogy közérdekű keresetet indít-e avagy sem. Ezzel összefüggésben az indítványozó úgy érvel, hogy csak azokra a szerződésekre kell alkalmazni e rendelkezést, melyben a lerovó és a kirovó pénznem különböző, amelyekben azonban a két pénznem azonos, nem esnek e rendelkezés hatálya alá.
- [20] Az Elszámolási Tv. 52. § (10) bekezdése az indítványozó szerint önkényesen határozza meg, hogy milyen időintervallumban érvényesül a tisztességtelenség véelme. Úgy vélte, hogy a módosítás hatálybalépését követően – más jogszabályok korábban bekövetkezett módosításai miatt – szinte teljesen azonos rendelkezések szabályozzák a létrejött jogviszonyokat, függetlenül attól, hogy az egyes szerződésekben milyen kikötések szerepelnek, amivel kapcsolatban a jogbiztonság követelményének sérelmét vetette fel.
- [21] 2.9. Az indítványozó szerint a Tv. egésze közjogilag is érvénytelen, ugyanis az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 127. cikkének (4) bekezdése értelmében az Európai Központi Bank (a továbbiakban: EKB) hatáskörébe tartozó valamennyi jogszabálytervezettel kapcsolatban konzultálnia kell a nemzeti hatóságoknak. Erre a konzultációra nem megfelelően került sor, azt ugyanis a magyar állam 2014. június 27. napján kezdeményezte, a törvény elfogadására viszont már július 4-én sor került, az EKB a véleményét (CON/2014/59) pedig csak július 28-án adta ki. Ennek megfelelően az EKB-nak a Tv.-nyel kapcsolatban a vélemény-nyilvánításra a törvény elfogadását megelőzően nem volt lehetősége.
- [22] 3. Két másik – egymással teljes mértékben megegyező – indítvány elsődlegesen a Tv. egészének, az Elszámolási Tv. 52. §-ának, továbbá a PJE határozat 2. és 3. pontjainak visszamenőleges hatályú megsemmisítését, valamint alkalmazási tilalmának kimondását, másodlagos kérelemként pedig a Tv. 1. § (1), (6) és (7) bekezdései, 3. §-a, 4. §-a, valamint 5–21. §-ai, az Elszámolási Tv. 52. §-a, valamint a PJE 2. és 3. pontjai alaptörvény-ellenességének megállapítását és visszamenőleges hatályú megsemmisítését, valamint alkalmazási tilalmának

kimondását kéri az Alkotmánybíróságtól. Az alaptörvény-ellenességet az indítványok az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, C) cikkének, E) cikkének, M) cikkének, Q) cikkének, VI. cikk (1) bekezdésének, XII. cikk (1) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének, valamint 26. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozzák.

- [23] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint a Tv. 1. § (1), (6) és (7) bekezdései, 3. §-a és 4. § (1) bekezdése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményét és a visszamenőleges hatály tilalmát, valamint az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében írt bírói függetlenség követelményét is. A Tv. 3. §-a egyes kikötéseknek a hatálybalépéséig jogszabállyal nem rögzített, illetve jogszabályokból le sem vezethető tisztességtelenségének törvénybe iktatásával, valamint a Tv. 4. §-a a tisztességtelenség törvényi (megdönthetetlen) vélelmének felállításával, továbbá a vélelem rendszerében létesített új törvényi tisztességtelenségi okokkal már létrejött jogviszonyokban idéz elő változást azzal, hogy a Tv. jogi felelősséget állapít meg olyan, a kihirdetését megelőzően tanúsított magatartásért, amely a törvény hatálybalépését megelőzően nem volt jogsértő.
- [24] Érvelése szerint visszamenőleges hatályú szabályozást valósít meg a Tv. azzal is, hogy minden, a tárgyi hatálya alá tartozó szerződéses kikötés vonatkozásában a tisztességtelenség jogkövetkezményeként a semmisséget rögzíti. A Ptk. azonban 2006. február 28-ig a fogyasztó részére is csak a tisztességtelen kikötés megtámadásának jogát tette lehetővé, a tisztességtelenség joghatásaként a semmisség a fogyasztói szerződésekben csak 2006. március 1-jétől jelenik meg. Mindezek alapján a 2004. május 1. és 2006. március 1. között kötött szerződésekben alkalmazott kikötések vonatkozásában a semmisség jogkövetkezményének alkalmazása mint *ad malam partem* visszamenőleges hatályú jogalkotás a jogállamiság követelményébe ütközik, így alaptörvény-ellenes.
- [25] 3.2. Ellentétesnek tartja az indítvány a jogállamiság [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] részét képező kellő felkészülési idő követelményével a Tv. 6–15. §, 19. § és 20. §-át, amely rendelkezések a Tv. tanulmányozására, alkalmazására való felkészülésre az érintetteknek kirívóan rövid, mindössze 8 napos felkészülési időt biztosítanak, ami már a jogbiztonságot is veszélyezteti.
- [26] 3.3. A jogállamiság részét képező jogbiztonság és normavilágosság követelményébe ütközőnek tartja az indítvány a Tv. 3. §-át, 4. § (1) bekezdést, 11. § (1) bekezdését, valamint 5–21. §-ait, melyek nézete szerint önkényes jogalkotást

eredményeznek, továbbá a jogbiztonság követelményét sértik azzal, hogy azonos tartalmú szerződéses kikötés olyan ismérv alapján való megkülönböztetés miatt tisztességtelen vagy nem tisztességtelen, amely ismérv semmiben nem kötődik az adott kikötés tartalmához. Így nem valósul meg ugyanis az a követelmény, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság sérelmét okozza az indítványozó szerint az, hogy a Tv. 11. § (1) bekezdése alapján többféle értelmezés merülhet fel abban az összefüggésben, hogy a tisztességtelenség fennállásának megállapítása során a perben eljáró bírónak kizárólag a Tv.-t, vagy pedig a teljes magyar jogrendszert kell figyelembe vennie, azaz az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésével összhangban „a törvénynek”, tehát minden törvényi szintű jogforrásnak van-e alárendelve, vagy kizárólag a Tv.-nek. Ez utóbbi értelmezés – az indítványozó álláspontja szerint – nyilvánvalóan az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe és 26. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

- [27] 3.4. A bírósághoz fordulás jogát – és ezáltal a jogállamiságot is – sértőnek tartja az indítvány a Tv. 1. § (1) bekezdését, 3. §-át, 4. § (1) és (2) bekezdését, 6. §-át, 8. § (1) és (4) bekezdését, valamint 9–11. §-ait. Álláspontja szerint a Tv. személyi hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény a Tv. 6. §-a szerinti polgári per megindításával elesik attól a jogától, hogy az egyes kölcsönszerződések vonatkozásában érdemi bírói ítélet állapítsa meg azt, hogy az azokban kölcsönvevőként szereplő fél fogyasztónak minősül-e, illetve a kölcsönszerződésekben alkalmazott egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési kikötés általános vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési kikötésnek, vagy egyedileg megtárgyalta szerződéses kikötésnek minősül-e. Ily módon a pénzügyi intézmény el van zárva a bírósághoz fordulás jogától, annak materiális aspektusa sérül, a bírósághoz fordulás joga kiüresedik, polgári jogi jogvitáját a bíróság teljes mértékben nem bírálhatja el.
- [28] A perindításra megszabott – jogszabályi – határidő csak akkor tekinthető alkotmányosnak, ha az nem korlátozza a bírósághoz fordulás jogát. A hivatkozott rendelkezések az indítványozó szerint összességükben már egyértelműen akadályozzák a bíróságot, hogy a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben elbírálhassa, és így azok egyértelműen kiüresítik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jogot.
- [29] 3.5. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményezően a szerzett jogok elvonásának tartja az indítvány a Tv. 1. § (6)–(7) bekezdésébe,

valamint 4. §-ába foglalt rendelkezéseket. Véleménye szerint a fogyasztói szerződésekre a Tv. hatálybalépéséig alkalmazandó elévülési szabályok alapján mindkét félnek alkotmányjogi értelemben vett szerzett jogai álltak fenn, amely szerzett jogokat sértik meg a támadott rendelkezések azzal, hogy felülírják a korábbi elévülési szabályokat, és felélesztik a bírósági úton egyszer már érvényesíthetlenné vált követeléseket.

- [30] 3.6. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütköző joggal való visszaélésnek tartja az indítvány a Tv. 3. §, 4. §, 6. §, 8. § (7) bekezdésének, 13. § (2) bekezdésének és 15. § (2) bekezdésének rendelkezéseit. Érvélete szerint a jogalkotó olyan magatartásokat nyilvánít tisztességtelennek, amelyek korábban nemhogy nem voltak tisztességtelenek, de a jogalkotó állam által szabályozottak, ellenőrzöttek és jóváhagyottak voltak, a tisztességtelenné minősítést visszamenőlegesen teszi, látszat-megdönthetőséget biztosít, de valójában megfosztja a jogalanyokat a bírósághoz fordulás jogától a törvényi vélelemmel összefüggésben, és a szerződések utólagos és indokolatlan jogszabályi módosításával beavatkozik a gazdasági folyamatokba. Mindezek alapján az állam a jogintézmények rendeltetésével ellentétesen gyakorolta jogalkotói hatalmát, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében nevesített jogállamiság követelményét sértve joggal való visszaélést valósított meg. A joggal való visszaélésnek minősülnek Tv. 6. §-a által előírt per szabályai is, mivel azokat az egyik peres fél maga alkotta meg, és a szabályok az azokat megalkotó fél pernyertességét garantálják. A szabályok visszamenőleges hatállyal olyan feltételek teljesítését követelik meg a pernyertességhez a felperesektől, amelyeket a korábbi, ugyanezen alperes-jogalkotó állam által alkotott jogszabályok nem követeltek meg, és amely feltételek meg nem valósulását az alperes-jogalkotó állam felügyeletre jogosult szerve nem tartott jogellenesnek felügyeleti eljárása során. A szabályok az eljáró bírói fórumot kötik, az alperes elleni döntés akkor sem születhet, ha a bíró megítélése szerint a Tv. alkotmányellenes, visszamenőleges feltételeket szab, vagy egyébként hibás. A pert az egyik peres fél által alkotott alkotmányellenes szabályok alapján kell lefolytatni, így a másik fél pernyertessége eleve kizárt. A Tv. hivatkozott rendelkezései által meghatározott eljárási illetékek – noha a per meg nem határozható pertárgyértékű pernek tekinthető – megegyeznek a polgári peres eljárásban megállapítható legmagasabb illeték összegekkel. Az indítványozó szerint a határozatlan pertárgyértékű perek köréből történő kiemelésük, és rendkívül magas illetékekkel történő megterhelésük nem egyeztethető össze a peres eljárások illetékének társadalmi rendeltetésével, a kiemelés célja kizárólag a Tv. személyi hatálya alá tartozó

potenciális felperesek perindítástól való elrettentése, és így a törvényi vélelem megdöntésétől való tartózkodás elérése. Álláspontja szerint mindez a jogállamiság követelményéből levezetett joggal való visszaélés tilalmába ütközik.

[31] 3.7. Az indítványozó szerint a PJE határozat 2. pontja sérti a jogállamiság és a hatalmi ágak megosztásának elvét, mivel túllépi a jogértelmezés kereteit, tartalmilag új normát alkot. A PJE határozat a fogyasztói kölcsönszerződésekben lehetséges egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kógens jogszabályi rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva, a szerződéses kikötések tisztességtelenségére vonatkozó, a kógens szabályokkal összhangban lévő kikötésekre nem is alkalmazható szabályainak „értelmezésével” az értelmezés fogalmi körét jelentősen meghaladó kiegészítést fogalmazza meg, amikor hét új, a jogszabályokban megjelenőknél túl, további konjunktív kritériumokat határoz meg az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés tisztességtelenségére vonatkozóan. Mindezzel pedig – az indítványozó álláspontja szerint – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és C) cikk (1) bekezdését súlyosan megsértve alkot jogot. Mindezeket túlmenően a Tv. 6. alcíme szerinti perben – a Tv. 4. és 6. §-ainak alkalmazásával – az eljáró bíró a jogalkotó által kialakított, egyértelműen az alperesnek kedvező jogszabályi keretek között kizárólag a jogalkotó, és egyben az alperesként is megjelenő állam javára tud csak ítéletet hozni, így az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében rögzített bírói függetlenség követelménye, ezen keresztül pedig a jogállamiság részét képező hatalmi ágak különválasztásának követelménye sérül. A perjogi szabályok következtében az eljáró bíró nem kap lehetőséget arra, hogy pusztán a törvényeknek alávétve, mindentől függetlenül ítélhesse meg az előtte folyamatban lévő polgári jogvita érdemét, valamint a rendelkezésére álló szűkös idő miatt tőle valódi érdemi ítélet hozatala nem várható, érdemi döntés hozatalára nem képes, miáltal megint csak sérül az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében rögzített bírói függetlenség.

[32] 3.8. Az indítványozó szerint a Tv. 6. § (5) bekezdése, 8. § (5) bekezdése valamint 10. §-a sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot. Érvelése szerint a támadott rendelkezések folytán a szabályozás nem biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jog lényegi elemét jelentő „fegyverek egyenlőségének elvét”. Ennek körében hivatkozik arra, hogy a Tv. 10. § (3) bekezdése szerint a felperesnek legkésőbb az első tárgyalásra elő kell készítenie minden olyan bizonyítékot, amelyet esetleg a keresetleveléhez nem csatolt. Az alperes érdemi ellenkérelmének előterjesztésére

a Tv. határidőt nem szab, a felperes az alperes érdemi ellenkérelmét várhatóan az első tárgyaláson fogja kézhez kapni, amelyen arra felkészülési idő biztosítása nélkül a tárgyaláson kell nyilatkoznia. Így az alperesi érdemi ellenkérelemmel szemben tényleges és hatékony védekezési lehetőség nincs a felperes számára biztosítva. A felperesnek az érdemi ellenkérelem megismerésére rendelkezésére álló rendkívül rövid, a bíró pervezetési jogkörében engedett idővel szemben az alperesnek a felperesi kereset megismerésére a Tv. 10. § (1) bekezdése szerint legalább 3 napos határidőt kell biztosítani. Az egyenlő felkészülési idő biztosításának hiánya sérti a fegyverek egyenlőségének elvét. További sérelmét eredményezi a tisztességes eljáráshoz való jognak a bizonyítékok felhasználhatóságának indokolatlan korlátozása, valamint az a körülmény, hogy a szabályozás az alperesi mulasztás Pp. szerinti szankciójának alkalmazását kizárja, míg a felperesi mulasztást kiemelten erősen, a per megszüntetésével szankcionálja, ezzel az alperest jelentősen kedvezőbb eljárásjogi helyzetbe hozva sérti a fegyverek egyenlőségének elvét.

[33] 3.9. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslatához való jog sérelmét állítja az indítványozó a Tv. 16. §-a (az indítvány tartalma szerint helyesen 13–15. §-a) tekintetében. Álláspontja szerint a rendkívül széles spektrumú kereseti kérelmet elbíráló elsőfokú ítélet elleni fellebbezés benyújtására a Tv. a határozat közlésétől mindössze 8 napot enged a fellebbező félnek, a fellebbezés elbírálására a másodfokú bíróságnak 30 napja van. Ugyanígy a felülvizsgálati kérelem benyújtására a határozat közlésétől 8 nap áll nyitva, az elbírálásra pedig 30 napja van a Kúriának. A fenti rövid határidők alatt nincs lehetőség a jogorvoslati kérelmek érdemi kimunkálására, ami a bíróság rendelkezésére álló rendkívül rövid elbírálási idővel együttesen kizárja az érdemi jogorvoslat biztosítását, a szabályozás pusztán formai jogorvoslatra ad lehetőséget.

[34] 3.10. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tulajdonhoz való jog sérelmét állítja az indítvány a Tv. 3., 4., 6. §-ai, valamint 7–15. §-ai kapcsán. Érvelése szerint a hatósági engedély alapján üzletszerűen végzett kölcsönnyújtási tevékenység alkotmányjogi értelemben vett tulajdonjognak minősül, amelynek korlátozása csak közérdekből és arányosan történhet. A kölcsönszerződések megkötésekor hatályos jogszabályi környezet megengedte a pénzügyi intézmények számára a kölcsönszerződések egyoldalú módosítását, illetve az árfolyamrés alkalmazását, így a hatósági engedély alapján gyakorolt, alkotmányjogi értelemben vett, védendő tulajdonnak minősülő kölcsönnyújtási

tevékenység az egyoldalú szerződésmódosítás jogát és az árfolyamrés alkalmazását kifejezetten magában foglalja. A Tv. 4. § (1)–(2) bekezdései által utólagosan tisztességtelennek minősített kikötések révén az elmúlt években a pénzügyi intézmények részben tényleges tulajdonjogot szereztek a befolyt pénzüsszegek felett, részben pedig jogot szereztek ezen összegek követelésére (tulajdonjogi váromány). A Tv. 3. és 4. §-a a pénzügyi intézmények működését, szerzett jogait, várományait érinti és azzal jár, hogy a kölcsönadó pénzügyi intézmény nem rendelkezhet azzal a pénzüsszeggel, amit a kölcsönszerződés alapján a hatályos jogszabályi rendelkezések szerint beszédhetett volna. Mindezek alapján az indítványozó szerint a Tv. 3., 4. és 6. §-a, 6. alcíme, valamint a PJE határozat 2–3. pontja a pénzügyi intézmények alkotmányjogi értelemben vett tulajdonjogát (ideértve a megszerzett tulajdont és a várományt) alaptörvényellenesen korlátozza.

[35] 3.11. Az indítvány szerint a Tv. 3. és 4. §-a sérti az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésében és XII. cikk (1) bekezdésében rögzített vállalkozáshoz való jogot azáltal, hogy az egyoldalú kamatemelés lehetőségét és az árfolyamrés alkalmazását is lehetővé tevő, a szerződéskötéskor hatályos jogszabályi környezet által megengedett joggyakorlást minősíti jogellenesnek, ezáltal a pénzügyi intézmény hatósági engedély szerinti pénzügyi szolgáltató tevékenységét, és így a vállalkozáshoz való alapjogát korlátozza.

[36] 3.12. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint az M) cikk sérelmét látja az indítványozó abban, hogy a Tv. 4. §-a a szerződési szabadság megsértését eredményezi. Érvelése szerint azáltal, hogy a jogalkotó visszamenőleges hatállyal módosít olyan szerződéseket, amelyeket a felek annak idején egyező akarattal, az akkori kötelező jogszabályi környezetnek megfelelő tartalommal kötöttek meg, továbbá, hogy a szerződéseknek az elszámolásra vonatkozó rendelkezéseit is módosítani rendeli, korlátozza a szerződési szabadságot. Hivatkozik arra, hogy önmagában a szerződési szabadság, mint nem önálló alkotmányos jog korlátozása a jogszabályi keretek között nem alaptörvényellenes, azonban figyelemmel arra, hogy többek között a szerződési szabadság megsértésén keresztül is valósul meg számos más alapjog sérelme, álláspontja szerint a Tv. 4. §-a a szerződési szabadság korlátozása miatt is alaptörvényellenes.

[37] 3.13. Az indítványozó szerint a Tv. 4. §-ában foglaltak sértik az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által biztosított jó hírnévhez való jogát. Érvelése szerint

a támadott rendelkezések valódi védekezés lehetősége nélkül jogszabályi szinten rögzítik azt, hogy a Tv. személyi hatálya alá tartozó pénzügyi intézmények éveken keresztül tisztességtelen szerződési feltételeket alkalmaztak kölcsönszerződéseikben. Részben a jogszabály erejénél fogva történő minősítés, részben a vélelem megdöntését ellehetetlenítő eljárásjogi szabályok miatt a jó hírnevükhöz való alkotmányos alapjoguk sérül a jogszabályban rögzített tisztességtelenség miatt. A pénzügyi intézmények ugyanis az árfolyamrészre vonatkozó kikötések miatt, illetve az egyoldalú szerződésmódosítás kapcsán a megdönthetetlen vélelem miatt mindenképpen abba a helyzetbe kerülnek, hogy – bár a szerződések megkötésekor jogszabályi környezet szerint egyértelműen a jogszabályoknak megfelelően jártak el – törvényben rögzített tényé válik az, hogy tisztességtelen szerződéses kikötéseket alkalmaztak.

- [38] 3.14. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését, a diszkrimináció tilalmát sértőnek tartja az indítvány az Elszámolási Tv. 52. § (10) bekezdését (amely egyébként a Tv. 6. §-át módosította). Érvéle szerint a jogalkotó különbséget tesz egyes kölcsönszerződések szerződő felei között azon az alapon, hogy a kölcsönszerződések mikor kötettek, azonban a szerződéskötés időpontja alapján nem állapítható meg érdemi különbség a szerződések között az ilyen okként a jogalkotó által megjelölt jogszabályi környezet tekintetében. Ezzel a jogalkotó azonos, homogén csoportba tartozó jogalanyok között tesz különbséget anélkül azonban, hogy ezen megkülönböztetésnek ésszerű indokát adná.
- [39] 3.15. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésében foglalt kötelezettség megszegésére utalva az indítvány az Európai Unió Alapjogi Chartája több rendelkezésének sérelmére is hivatkozik, valamint a megsértettnek állított alapjogok tekintetében az Emberi Jogok Európai Bíróságának több ítéletét is idézi.
- [40] 4. További indítványozó a Tv. 1. § (6) és (7) bekezdései, 3. § (1), (2) és (5) bekezdései, 4. § (1), (2) és (4) bekezdése, 5. §-a 6. §-a, 7–15. §-ai, valamint 16–18. §-ai alaptörvény-ellenességét állítja. Az alaptörvény-ellenességet illetően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, M) cikk (1) és (2) bekezdésének, XIII. cikkének, XV. cikkének, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmére utal. Nézete szerint a Kúria a PJE határozat megalkotásával hatáskörén kívül járt el, mert nem jogszabályt értelmezett, hanem jogszabályt alkotott, a Tv.-t pedig az érdekeltekkel való minden egyeztetés nélkül, rendkívül rövid idő alatt, az Európai Unió által előírt előzetes egyeztetési eljárások lefolytatása nélkül fogadták el, minek következtében a Tv. és a PJE határozat is közjogilag érvénytelennek tekinthető.

Hivatkozik az indítványozó arra, hogy a Tv. lényegét alkotó és mennyiségileg is jelentős részét kitevő rendelkezések sértik az alapjogait, a nem támadott rendelkezései pedig önmagukban értelmezhetetlenek és végrehajthatatlanok, ezért a Tv., az Elszámolási Tv. egésze, valamint a PJE határozat 2. és 3. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását, és visszamenőleges hatályú megsemmisítését kéri az Alkotmánybíróságtól.

- [41] 4.1. Az indítvány szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményét sérti a PJE határozat azáltal, hogy mind az árfolyamrésre, mind pedig az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó előírásaival olyan, hosszú időn át egységesen és tömegesen alkalmazott szerződési kikötéseket minősít érvénytelenné, amelyek a kikötés idején általánosan érvényesülő szakmai és közfelfogás szerint érvényesek voltak, és amelyek érvényességét az illetékes hatóságok sem vonták kétségbe.
- [42] 4.2. A visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek tartja az indítvány a Tv. 1. § (1) bekezdését, amely szerint annak hatálya kiterjed a már teljesedésbe ment, valamint a bíróságok által már jogerősen elbírált szerződésekre is. Ez utóbbit illetően a hatalmi ágak elválasztásának sérelmét is megemlíti az indítvány. A visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek tartja a Tv. 1. § (6) bekezdésébe foglalt rendelkezést is, amely az elévülés általános szabályait megváltoztatva már elévült követeléseket tesz érvényesíthetővé, megfosztva a pénzügyi intézményeket az eddigi elévülési kifogáshoz való joguktól, ami pedig visszamenőleges jogvesztést eredményez. A Tv. 1. § (6) bekezdése ugyanakkor megkülönböztetést hoz létre a Tv. hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződésekre és a hatálya alá nem tartozó szerződésekre vonatkozó elévülési szabályok között, ezzel pedig sérti az Alaptörvény diszkrimináció tilalmát kimondó XV. cikkét is. Ugyancsak a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek tartja az indítvány az Elszámolási Tv. 5. § (2) bekezdésének rendelkezését is, amely szerint – érvelése szerint az irányadó polgári jogi szabályokat megváltoztatva – a törvény szerinti túlfizetéseket előtörlesztésként kel figyelembe venni.
- [43] 4.3. Az egyértelműség, kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményét sértőnek tartja az indítvány a Tv. 1. § (7) bekezdésében, 3. § (5) bekezdésében, 4. § (3) bekezdésében 16. §-ában és 17. § (3) bekezdésében írt rendelkezéseket, mivel a bennük foglaltakat olyan jövőbeni bizonytalan feltételhez kötik, amelyet a jogalkotó csak később, önállóan határozhat meg. Konkrét

jogszabályi utalás nélkül hivatkozik még az indítvány a kellő felkészülési idő hiányára is.

- [44] 4.4. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatait idézve, de részletesebb indokolás nélkül alaptörvény-ellenesnek tartja az indítvány az Elszámolási Tv. 46. § h) pontjában rögzített, a Magyar Nemzeti Bank elnökének biztosított, jogalkotásra vonatkozó felhatalmazást.
- [45] 4.5. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített tisztességes eljáráshoz való jog, valamint a bírósághoz való fordulás jogának sérelmét több rendelkezés tekintetében állítja az indítványozó. A Tv. 8. §-ában meghatározott 30 napos perindítási határidő – figyelembe véve a perelőkészületi teendőket – csak látszólag biztosítja a bírósághoz fordulás jogát. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét látja az indítványozó a Tv. 7. § (7) bekezdésében, 8. § (1) bekezdésében, 9. § (3) bekezdésében, valamint 10. § (1)–(5) bekezdéseiben szabályozott rendelkezésekben. Nézete szerint azok indokolatlanul rövid határidőt szabnak a tényállás felderítéséhez szükséges bizonyítási eljárás lefolytatására, mulasztás esetén az igazolási kérelem – az akadály megszűnésétől függetlenül – csak az elmulasztott határnapot követő első munkanapon lehet előterjeszteni, korlátozza a szabályozás a felek jogát arra, hogy a tárgyalás elhalasztását kérjék, valamint kizárja a hiánypótlás lehetőségét is, továbbá a tisztességtelenségi vélelem bevezetése önmagában is sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [46] Az indítványozó szerint sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot az Elszámolási Tv. 21. §-a, valamint 22. § (4) bekezdése is. A hivatkozott rendelkezések szerint a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti elszámolási vita esetén a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kell kezdeményezni, amely testület kötelezést tartalmazó határozata az érintett pénzügyi intézményt akkor is kötelezi, ha nem vetette alá magát a testület hatáskörének. Az Elszámolási Tv. 23. §-a szerint a döntés megváltoztatását nemperes eljárásban lehet kérni. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezések sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot, mivel azzal, hogy a testület határozata a pénzügyi intézményt alávetés hiányában is kötelezheti, megfosztja a feleket attól, hogy polgári jogvitájukat törvény által felállított bíróság bírálja el.
- [47] 4.6. A tisztességes eljáráshoz való jogot és a jogorvoslathoz való jogot egyaránt sértőnek tartja az indítvány a Tv. 13. § (1) és (4)–(7) bekezdéseit, 15. § (1) és (4) bekezdését, mivel olyan irreálisan rövid határidőket határoznak meg, ami

lehetetlenné teszi a jogorvoslathoz való jog tényleges gyakorlását, illetve a jogorvoslati kérelem tényleges elbírálást.

- [48] 4.7. Az indítványozó szerint a Tv. 9. § (3) bekezdése, valamint 10. § (2) és (4) bekezdése sérti az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében meghatározott bírói függetlenséget, mivel ellehetetleníti a bírónak azt a jogát, hogy a hozzá benyújtott kereseti kérelmet a bizonyított tények és jogszabályok egybevetésével a lelkiismerete alapján, meggyőződése szerint eldönthesse. Mindez abban nyilvánul meg, hogy a Tv. határidőhöz köti a kereset elbírálását, a tárgyalást legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni, az eljáró bíró főszabályként egyetlen tárgyalás megtartására jogosult, a tárgyalást legfeljebb egy alkalommal és legfeljebb hét napra halaszthatja el.
- [49] 4.8. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésben szabályozott tulajdonhoz való jog sérelmére hivatkozik az indítvány Tv.-nek az elévülés szabályait tartalmazó 1. § (6) bekezdését illetően. A pénzügyi intézmények az általános elévülési szabályok alapján jogszerűen számolhattak azzal, hogy az elévülés oltalmat jelent az elévülési időn túl a megszerzett tulajdonuk tekintetében, így az már utólag nem vonható el. Az elévülés szabályainak a hivatkozott rendelkezés általi módosítása azonban éppen ezt teszi lehetővé, a pénzügyi intézmények elévülési időn túl szerzett bevételeit teszi visszakövetelhetővé.
- [50] 4.9. Az indítvány általános jelleggel hivatkozik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének sérelmére, amennyiben a Tv. az alapjogok korlátozásának alátámasztásaként nem határoz meg semmilyen más alapjogot, vagy alkotmányos értéket, célt, a korlátozások nem felelnek meg a szükségesség és arányosság követelményének, továbbá a megvalósított korlátozások olyan mértékűek, hogy az érintett alapjogokat lényegében kiüritik, megfosztják azokat lényeges tartalmuktól.
- [51] 4.10. Az indítvány közjogi érvénytelenségre hivatkozva állítja a PJE határozat egyes rendelkezései, illetve a Tv. alaptörvény-ellenességét. Nézete szerint a PJE határozat 2. és 3. pontjában foglalt döntésével a Kúria az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében biztosított hatáskörét túllépve jogot alkotott, és emiatt – a tartalmi problémáktól függetlenül is – alaptörvény-ellenes. A Tv.-re vonatkozóan azzal érvel, hogy mivel az Európai Központi Bankkal való konzultációs kötelezettség és a Bizottsággal szembeni tájékoztatási kötelezettség az Európai Unió jogának sérelmét jelenti, így sérti az Alaptörvény E) cikkét

és Q) cikk (2) bekezdését, ezért az – annak közjogi érvénytelensége okán – alaptörvény-ellenes.

- [52] 5. További indítványozó elsődlegesen a PJE határozat, valamint a Tv. egésze – azok közjogi érvénytelensége miatti – alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, másodlagosan pedig PJE határozat rendelkező része 2. és 3. pontja, valamint indokolása III. 2. és 3. pontja, továbbá a Tv. 1. § (1)–(1a), (6)–(7) bekezdése, 3. §, 4. § (1) bekezdése, 6. §-a, 7–15. §-a, 17. §-a és 19. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri. Az alaptörvény-ellenességet az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, T) cikk (3) bekezdés, XIII. cikk (1) és (2) bekezdés, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés sérelmére alapozza.
- [53] 5.1. Az indítványozó álláspontja szerint a PJE határozat teljesen új gazdaságpolitikai és jogpolitikai koncepciót alapul véve, annak kodifikálásával új szabályokat állapít meg, vagyis jogalkotást végez, így a jogalkotói hatáskör elvonásával sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság szerves részét képező hatalmi ágak elválasztásának elvét, egyúttal az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését is. A PJE határozat 3. pontja és a Tv. 3. §-a alapján a jegybank középárfolyamának alkalmazási kötelezettsége miatt részben visszamenőlegesen bolygat meg már lezárt jogviszonyokat a szabályozás, ami a jobbiztonság követelményét sérti anélkül, hogy ezzel szemben valamilyen alkotmányos elv érvényre juttatása állna, így az sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését. A PJE határozat 3. pontja és a Tv. 3. §-a folytán a hitelnyújtó oldalán a jogszabályok betartásával megszerzett tulajdonában csökkenés következik be, a vagyonban beálló veszteség jogszabállyal történő okozása anélkül, hogy ennek bármilyen alkotmányos magyarázata lenne, sérti az Alaptörvény XIII. cikke által biztosított tulajdonhoz való jogot.
- [54] 5.2. A Tv. személyi hatályának meghatározását illetően az indítványozó szerint az a diszkrimináció tilalmába ütközik, tekintettel arra, hogy a Kúria és a jogalkotó kizárólag a pénzügyi intézmények által megkötött szerződésekre alkotta meg a tisztességtelenség új fogalmát. Az új tisztességtelenségi fogalomnak más szektor (telekommunikáció, földgáz-, áramszolgáltatók stb.) szolgáltatói sem tudnának megfelelni, azonban az ő egyoldalú módosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezéseikre továbbra is a polgári jogi értelemben vett tisztességtelenség szabályai vonatkoznak. Ennek eredményeképp azonos módon megítélendő polgári jogi szerződések (ÁSZF-ek) tekintetében a gazdasági élet

szereplői között a tisztességesség kategóriáját két különböző fogalom alapján kell megítélni, ami ellentétes az Alaptörvény XV. cikkében foglaltakkal.

- [55] 5.3. Az Elszámolási tv. több vonatkozásban módosította a Tv. tárgyi hatályát [Tv. 1. § (1a) bekezdés, 6. §], amely módosítások következtében a jogbiztonságot jelentős mértékben veszélyeztető illetve azt sértő – az indítványozó által részletesen taglalt – helyzetek jöhettek és jöttek is létre.
- [56] 5.4. Az indítványozó szerint a Tv. 4. § (1) bekezdése és az alkalmazását meghatározó 11. § (1) bekezdése szoros összefüggésük folytán együttesen sértik egyrészt az uniós jogot (93/13/EGK irányelv) és ezáltal az Alaptörvény E cikket, valamint az Alaptörvénynek a tisztességes eljáráshoz való jogot garantáló XXVIII. cikkét. Érvelése szerint az alapjogi sérelem amiatt áll fenn, mert a tisztességtelenségi vélelem megdöntését megkísérlő hitelintézetnek ebben az értelemezésben nincs módja másra, mint a 4. § (1) bekezdésében foglaltaknak való megfelelésre hivatkozni, holott egy jogvita eldöntése nem egy törvény által saját szövegében kijelölt egyetlen jogszabályi rendelkezés, hanem a jogrendszer valamennyi releváns jogszabályának alkalmazása révén történik. Mindezek mellett az indítványozó álláspontja szerint a hivatkozott két rendelkezés sérti a jogállamiság-jogbiztonság elvét és a bírói függetlenség alkotmányos követelményét is.
- [57] 5.5. Alaptörvény-ellenesnek tartja az indítványozó a Tv. 8. § (1) bekezdését, mivel az ott meghatározott 30 napos perindítási határidőt irreálisan rövidnek tartja, a 8. § (3) bekezdésében megfogalmazott rendelkezések (elektronikus adathordozó) a jogalkalmazók számára nem egyértelműek, a 10. § (3) bekezdését, amely a felperesre nézve hátrányosan korlátozza a bizonyítékok benyújtásának lehetőségét, valamint a 10. § (4) bekezdését, a tárgyalás elhatalasztatásának korlátozott volta miatt. Az alaptörvény-ellenességet az indítvány a tisztességes eljáráshoz való jog, a bírói függetlenség, valamint a jogállamiság részét képező jogbiztonság sérelmében látja.
- [58] 5.6. Az indítványozó álláspontja szerint a Tv. 4. § (1) bekezdése és 6. §-a a tisztességtelenség vélelmének megfogalmazásával és így a bizonyítási teher megfordításával sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és a bírói függetlenséget is.

- [59] 5.7. A Tv. 1. § (6)–(7) bekezdéseiben az elévülés általános szabályaitól való eltérés az indítvány szerint ellentétes a jogállamiság részét képező jogbiztonság és a bírói függetlenség alaptörvényi követelményeivel.
- [60] 5.8. Az indítványozó álláspontja szerint a Tv. 4., 6. és 11. §-ai, valamint a PJE határozat 2. pontja azzal az eredménnyel járnak, hogy az egyoldalú szerződés-módosításról szóló kikötések tisztességtelenségének *de facto* megdönthetetlen vélelmét állítják fel és csak a vélelem megdöntésére irányuló keresetet elutasító döntés meghozatalának lehetőségét biztosítják. Véleménye szerint a bírósághoz fordulás jogának lényeges tartalmát kiüresíti az olyan szabályozás, amely a bíróság számára a keresetről – a szabad bizonyítás elvét megsértve – gyakorlatilag csak egyfajta tartalmú döntés meghozatalát teszi lehetővé, mivel kizárja, hogy a bíróság az elé vitt jogvitát saját meggyőződésének megfelelően érdemben elbírálja. A hivatkozott rendelkezések ezáltal sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot valamint a bírói függetlenséget.
- [61] 5.9. Az Elszámolási Tv. 52. § (11) bekezdése a Tv. 7. § (7) bekezdését egészítette ki a *k)* ponttal, amely szerint a törvényben szabályozott perekben nincs helye perújításnak. Az indítványozó szerint ez a tilalom a már folyamatban levő eljárásokban fosztotta meg a feleket egy rendkívüli perorvoslat lehetőségétől, ami pedig sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és a visszamenőleges jogalkotás folytán ellentétes a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdésével, miáltal sérti a jogállamiság alaptörvényi követelményét is.
- [62] 5.10. A Tv. 8. § (7) bekezdése, 13. § (2) bekezdése és 15. § (2) bekezdése az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény által az egyes eljárásokra meghatározott illetékösszegek maximális mértékét határozza meg a felperesek által lerovandó illeték összegeként, ezáltal az általános, meg nem határozható perértékű eljárások illetéke sokszorosának megfizetésére kötelezi a pénzügyeseket. Az indítványozó szerint a fenti rendelkezések is sértik a tisztességes eljáráshoz való alapjogot.
- [63] 5.11. Az indítványozó szerint a Tv. gyakorlatilag statáriális eljárást kodifikál úgy, hogy az Alaptörvény 54. cikkében említett különleges jogrend bevezetésének feltételei, és ezzel az alapvető jogok korlátozásának feltételei nem állnak fenn. A Tv. 7–15. §-ai tehát sértik az Alaptörvény 54. cikkét is.

- [64] 6. Egy további indítványozó a Tv. 7. § (7) bekezdés *k*) pontja, valamint az Elszámolási Tv. 5. § (2) és (3) bekezdése, valamint a 6. § (3) és (6) bekezdése alaptörvény-ellenessége megállapítását kérte. Álláspontja szerint ezek a rendelkezések az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, a C) cikk (1) bekezdésébe és a XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütköznek.
- [65] 6.1. Az indítványozó szerint a perújítás kizártsága azáltal sérti a jogállamiság követelményét és a tisztességes eljáráshoz való jogot, hogy a Tv. 7. § (7) bekezdésének *k*) pontját a Tv. hatálybalépése előtt indult peres eljárásokban is alkalmazni kell. Utalt arra, hogy a Tv. a hatálybalépésekor ezt a szabályt nem tartalmazta, azt az Elszámolási Tv. iktatta be a különleges eljárások szabályi közé, ami miatt az indítványozó úgy érzi, hogy a „perlési feltételei (eljárási jogai) érdemben” hátrányosan módosultak. Úgy vélte, hogy a változásról a felek kellő időben nem is szerezhettek tudomást. Utalt arra is, hogy a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseivel összefüggő, valamint egyéb magánjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi II. törvény az Elszámolási Tv.-t akként módosította, hogy nem minősül egyoldalú kamatemelésnek a referencia-kamatláb változásából eredő kamatváltozás. Emiatt a rendelkezés miatt azokban az eljárásokban, melyek már jogerősen lezárultak a rendkívüli jogorvoslat, a perújítás előterjesztésének lehetősége lenne indokolt. Ezekben az esetekben a perújítás intézménye lenne alkalmas arra, hogy biztosítsa: a jogerős ítélettel lezárt ügyekben is érvényesüljön a jogalkotó megváltozott (egyértelművé tett) álláspontja. Az indítványozó azt is sérelmesnek tartotta, hogy a Pénzügyi Felügyelet által indított közérdekű kereset alapján folyamatban levő perekben a jogszabály megengedi a perújítást, ami álláspontja szerint hátrányos megkülönböztetést eredményez a pénzügyi intézmények és a Felügyelet között. Ezzel összefüggésben az Elszámolási Tv. 36/D. §-át támadva hivatkozott a fegyverek egyenlősége elvének sérelmére is.
- [66] 6.2. Az indítványozó az Elszámolási Tv. 5. § (2) és (3) bekezdését is támadta azon az alapon, hogy a fogyasztó túlfizetését visszaható hatállyal átminősítette fogyasztói előtörlesztéssé. Ennek megfelelően a korábbi kedvező árfolyamból származó nyereség az adósoknál jelenik meg. Mindezek miatt az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét látta megvalósulni.
- [67] 6.3. Az indítványozó szerint az Elszámolási Tv. 6. § (3) bekezdése is a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik. Sérelmesnek tartotta, hogy a pénzügyi intézménynek – a 2009. július 26. napján vagy azt megelőzően megszűnt szerződés tekintetében – a fogyasztó kérésére el kell számolnia, ha a fogyasztó igazolja, hogy

a pénzügyi intézmény engedményezett követelését vele szemben egy elszámolásra nem köteles pénzügyi intézmény (egy követeléskezelő) érvényesíti. Emiatt az indítványozó szerint a pénzügyi intézményt olyan fogyasztói szerződésekkel kapcsolatban is terheli az elszámolási kötelezettség, amelyek elévült követelésnek minősülnek. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés a Tv. 1. § (6) bekezdésével összefüggésben kifejtett alkotmánybíróági álláspontot („jogi keretet”) is szétfeszíti.

[68] 6.4. Az Elszámolási Tv. 6. § (6) bekezdését is a visszaható hatályú jogalkotás [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] tilalmába ütközőnek vélte, továbbá álláspontja szerint e rendelkezés a hatalmi ágak elválasztásának elvét [Alaptörvény C) cikk] is sérti. E rendelkezés értelmében a pénzügyi intézmény elszámolási kötelezettségét nem érinti, ha az elszámolás tárgyát képező fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelésekkel összefüggésben a bíróság jogerős ítéletet hozott, kivéve, ha a jogerős ítélet azt állapította meg, hogy a szerződés egésze érvénytelen, és azt a bíróság nem nyilvánította érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre hatályossá. Az indítványozó szerint e rendelkezéssel a jogalkotó figyelmen kívül hagyta a jogerő feltöréséhez megkívánt alkotmányossági követelményeket. Álláspontja szerint nincs a jogerő feltörésének olyan értékelhető indoka, mely konkurálni tudna a jogerő követelményével. Utalt arra is, hogy az Elszámolási Tv. 6. § (6) bekezdése a korábban a pénzügyi intézménnyel szemben pernyertes fogyasztók ügyében hozott ítéletére is kiterjed, olyan esetekben, ahol a fogyasztó sikerrel támadta a kölcsönszerződés árfolyamrészét, vagy egyoldalú szerződésmódosítást megállapító kikötését. Mindezek miatt az indítványozó álláspontja az, hogy a jogerő áttörésének elengedhetetlen feltételeit, az áttörést lehetővé tevő eljárási kereteket, szabályokat a jogalkotó nem határozta meg pontosan, ami a jogállami jogbiztonság követelményével ellentétes.

II.

[69] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszokkal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„C) cikk(1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.”

„E) cikk (1) Magyarország az európai népek szabadságának, jólétének és biztonságának kiteljesedése érdekében közreműködik az európai egység megteremtésében.

(2) Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja.

(3) Az Európai Unió joga – a (2) bekezdés keretei között – megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.

(4) A (2) bekezdés szerinti nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére adott felhatalmazáshoz az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.

(2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

„Q) cikk (1) Magyarország a béke és a biztonság megteremtése és megőrzése, valamint az emberiség fenntartható fejlődése érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával.

(2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

„T) cikk (3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarodásához.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztességükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

„54. cikk (1) Különleges jogrendben az alapvető jogok gyakorlása – a II. és a III. cikkben, valamint a XXVIII. cikk (2)–(6) bekezdésében megállapított alapvető jogok kivételével – felfüggeszthető vagy az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl korlátozható.”

[70] 2. A Tv.-nek az Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezései:

„1. § (1) E törvény hatálya a 2004. május 1. napja és az e törvény hatálybalépésének napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki. E törvény alkalmazásában fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött deviza alapú (devizában nyilvántartott

vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált.

(2) E törvény hatálya nem terjed ki:

- a) a hitelkártyához vagy fizetési számlához kapcsolódó és
- b) az állami kamattámogatással nyújtott lakáscélú forint alapú kölcsönszerződésre.

[...]

(6) A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény elévüléssel kapcsolatos szabályait a fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelések tekintetében úgy kell értelmezni, hogy e követelések a kölcsönszerződés fennállása alatt nem évülnek el, azok elévülése a szerződés megszűnésével kezdődik.

(7) A (6) bekezdés szerinti követelés elévülése e törvény hatálybalépésének napjától a 3. § (5) bekezdése és a 4. § (3) bekezdése szerinti külön törvényben meghatározott időpontig nyugszik.”

„3. § (1) A fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével – semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön-, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli.

(2) Az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ide értve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.

(3) Ha a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 200/A. §-ában vagy a Hpt. 267. §-ában meghatározott szerződések esetében és rendelkezések alapján az azokban megjelölt devizaárfolyam alkalmazására vonatkozó rendelkezés a szerződés részévé vált, vagy a törlesztés során a felek ennek megfelelően jártak el, a (2) bekezdés devizaárfolyamra vonatkozó előírását e szerződések esetében és a törlesztés e rendelkezések által érintett időszakára csak a folyósítás tekintetében kell alkalmazni.

(4)

(5) A pénzügyi intézménynek a fogyasztóval külön törvényben meghatározott módon kell elszámolnia.

4. § (1) Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés – az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével –, tekintettel arra, hogy az nem felel meg:

a) az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének: annak tartalma a fogyasztó számára nem világos, nem érthető;

b) a tételes meghatározás elvének: az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei nem tételesen meghatározottak, vagyis az ok-lista hiányzik, vagy van ok-lista, de az csak példálózó jellegű felsorolást tartalmaz;

c) az objektivitás elvének: az egyoldalú módosítás feltételei nem objektív jellegűek, vagyis a fogyasztóval szerződő félnek módja van a feltétel bekövetkeztét előidézni, abban közrehatni, a módosításra okot adó változás mértékét befolyásolni;

d) a ténylegesség és arányosság elvének: az ok-listában meghatározott körülmények ténylegesen nem, vagy nem a körülmények változásának mértékében hatnak a kamatra, költségre illetve díjra;

e) az átláthatóság elvének: a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására;

f) a felmondhatóság elvének: a szerződésmódosítás bekövetkezése esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát vagy

g) a szimmetria elvének: kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön.

(2) Az (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés semmis, ha a pénzügyi intézmény a 8. § (1) bekezdés szerinti határidőben nem kezdeményezte a polgári peres eljárás lefolytatását vagy a bíróság a keresetet elutasítja vagy a pert megszünteti, kivéve ha a szerződéses kikötés esetében a 6. § (2) bekezdés szerinti peres eljárás megindításának lehet helye, de az eljárás nem került megindításra vagy az eljárás megindításra került, de a bíróság nem állapította meg a (2a) bekezdés szerint a szerződéses kikötés semmisségét.

(2a) Az (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés semmis, ha a bíróság annak semmisségét az elszámolásról szóló külön törvény alapján a Felügyelet által indított közérdekű keresettel indított perben megállapította.

(3) A (2) és a (2a) bekezdésben foglalt esetben a pénzügyi intézménynek a fogyasztóval külön törvény szerint meghatározott módon kell elszámolnia.”

„6. § (1) Ha a pénzügyi intézmény a vizsgálat során azt állapítja meg, hogy az általa alkalmazott valamely ÁSZF tartalmaz olyan szerződéses kikötést, mely esetében a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel vélelmezni kell a szerződéses kikötés tisztességtelenségét, de a pénzügyi intézmény álláspontja szerint a szerződéses kikötés tisztességes, a vélelem megdöntése iránt – ha a (2) bekezdés eltérően nem rendelkezik – a 6. alcímben foglalt szabályok szerint polgári peres eljárást indíthat.

(2) A forint alapú fogyasztói kölcsönszerződések vagy az 1. § (1a) bekezdése szerinti fogyasztói kölcsönszerződések esetén a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek vagy a korábbi ÁSZF-ek 2010. november 26-át követően közzétett módosításai vonatkozásában nem kell vélelmezni a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel a szerződéses kikötés tisztességtelenségét. A Felügyelet a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény szerinti eljárásokat folytathatja le és 2015. február 14. és április 30. között hivatalból közérdekű keresettel pert indíthat. A közérdekű keresettel indított perre a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló törvényben foglalt szabályokat kell alkalmazni.”

„7. § (2) A perben alperes a Magyar Állam, képviselőre a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:405. § (2) bekezdését kell alkalmazni.

(3) A perben a jogi képviselőt kötelező.

(4) A perben a bíróság soron kívül jár el.

(5) A perben az idézés és a többi bírósági irat kézbesítését bírósági alkalmazott végzi. A bírósági alkalmazott a kézbesítést munkanapon 8 és 18 óra között végzi. A felek kötelesek biztosítani, hogy ebben az időszakban az átvételre jogosult személy részére az idézés és a többi bírósági irat kézbesíthető legyen. A bírósági kézbesítő a kézbesítésről feljegyzést készít, melynek minden esetben tartalmaznia kell a bíróság nevét, a bírósági irat kézbesítésének időpontját (év, hónap, nap, óra, perc pontossággal), a bírósági ügy számát és a bírósági alkalmazott aláírását. Ha a kézbesítés eredményes, a feljegyzésnek tartalmaznia kell az átvevő aláírását is. Ha a kézbesítést az átvevő megtagadta, a feljegyzésnek tartalmaznia kell ennek tényét is. Ha a kézbesítés első alkalommal azért eredménytelen, mert azt az átvételre jogosult személy nem vette át, a feljegyzésnek tartalmaznia kell ennek tényét is. Ha az átvételre jogosult személy az idézést és a többi bírósági iratot nem vette át, a bírósági kézbesítőnek a kézbesítést az első kézbesítéstől számított legalább egy óra elteltével ismételten meg

kell kísérelnie, az első kézbesítés szabályainak alkalmazásával. Ha az átvételre jogosult a kézbesítést megtagadta, a kézbesítés napján kézbesítettnek kell tekinteni az idézést és a többi bírósági iratot. Ha az átvételre jogosult az iratot nem veszi át, a kézbesítés második megkísérlését követő napon kézbesítettnek kell tekinteni az idézést és a többi bírósági iratot. A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem előterjesztésének nincs helye.

(6) A perben a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.

(7) A perben nincs helye

a) beavatkozásnak,

b) keresetváltogatásnak,

c) viszontkeresetnek,

d) szünetelésnek,

e) a Pp. 104/A. § (1) bekezdése alkalmazásának,

f) a Pp. 121/A. § (1)–(3) bekezdése alkalmazásának,

g) bírósági meghagyás kibocsátásának,

h) hiánypótlásnak,

i) csatlakozó fellebbezésnek és csatlakozó felülvizsgálati kérelemnek,

j) a Pp. XXVIII. fejezete alkalmazásának,

k) perújításnak.

8. § (1) A pénzügyi intézmény 6. § szerinti polgári peres eljárást megindító keresetlevelének, ha a per tárgyát képező ÁSZF kikötést

a) deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés esetén alkalmazták, az e törvény hatálybalépésétől számított harminc napon belül,

b) forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés esetén alkalmazták 2010. november 26-án vagy azt megelőzően, 2015. január 5. napja és január 12. napja között,

c) az 1. § (1a) bekezdése szerinti fogyasztói kölcsönszerződés esetén alkalmazták 2010. november 26-án vagy azt megelőzően, 2015. január 5. napja és január 12. napja között

kell a bírósághoz beérkeznie, a határidő jogvesztő.

(1a) Ha az (1) bekezdés b) vagy c) pontja szerinti esetben a keresetlevél 2015. január 5. napja előtt érkezett be a bírósághoz, azt ebből az okból elutasítani nem kell, hanem úgy kell tekinteni, mintha a keresetlevél benyújtására 2015. január 5. napján került volna sor.

(2) Az (1) bekezdés szerinti határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(3) A pénzügyi intézménynek – a (3a) bekezdésben foglalt eltéréssel – egy keresetlevélben kell kérnie az általa alkalmazott valamennyi ÁSZF 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötései érvényességének megállapítását. A keresetlevélben azt az időszakot is meg kell jelölni, amely alatt a pénzügyi intézmény a szerződéses kikötést alkalmazta.

(3a) A pénzügyi intézménynek egy keresetlevélben kell kérnie az általa alkalmazott valamennyi olyan ÁSZF 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötései érvényességének megállapítását, melyek esetében a keresetlevélnek 2015. január 5. napja és január 12. napja között kell a bírósághoz megérkeznie. A keresetlevélben azt az időszakot is meg kell jelölni, amely alatt a pénzügyi intézmény a szerződéses kikötést alkalmazta.

(4) A pénzügyi intézmény a keresetében kizárólag a 11. § (3) bekezdésében foglaltak megállapítását kérheti.

(5) A keresetlevélhez a Pp. 121. § (2) és (3) bekezdésében meghatározottak mellett csatolni kell a (3) bekezdés szerinti ÁSZF-ek egy okiratba foglalt azon kivonatát, amely kizárólag azokat a szerződéses kikötéseket tartalmazza, amelyek tekintetében a pénzügyi intézmény az érvényesség megállapítását kéri, a szerződéses kikötések esetén meg kell jelölni azt az időszakot, amely alatt a pénzügyi intézmény a szerződéses kikötést alkalmazta. A kivonatban az egyes szerződéses feltételek mellett fel kell tüntetni azon tényeket és bizonyítékokat, amelyek a pénzügyi intézmény szerint megalapozzák a kereseti kérelemben foglaltakat. A keresetlevélhez továbbá elektronikus adathordozót kell csatolni, amely tartalmazza a keresetlevélnek és mellékleteinek informatikai eszköz alkalmazásával megszerkesztett, szerkeszthető formátumú változatát.

(6) A keresetlevélnek a Pp. 130. §-a alapján való elutasítása esetében a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított öt nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen újra benyújtja.

(7) Az elsőfokú peres eljárás illetéke 1 500 000 forint”

9. § (1) A per a Fővárosi Törvényszék kizárólagos hatáskörébe és illetékességébe tartozik.

(2) Ha a per bonyolultsága indokolja, az elsőfokú bíróság a tárgyalás megkezdése előtt elrendelheti, hogy a perben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. Ha a bíróság a per tanács elé utalásáról rendelkezett, utóbb a perben egyesbíró nem járhat el.

(3) A bíróság a keresetet harminc napon belül bírálja el.

10. § (1) A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a keresetlevélnek az alperes részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább három nappal megelőzze.

(2) A tárgyalást legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni.

(3) Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a keresetlevélben előadottakat vagy az alperes védekezését igazolják. Bizonyítás felvételének helye van a felek által nyomban felajánlott bizonyítékokra is.

(4) A tárgyalást egy alkalommal és csak akkor lehet elhalasztani – legfeljebb hét napra –, ha ez a felek által felajánlott bizonyítás lefolytatása érdekében szükséges.

(5) Ha a fél vagy képviselője a tárgyalási határnapot hibáján kívül mulasztja el és ezért igazolási kérelemmel él, kérelmét legkésőbb az elmulasztott határnapot követő első munkanapon terjesztheti elő. Az igazolási kérelmet elutasító végzés ellen az igazolási kérelem előterjesztője három napon belül élhet fellebbezéssel. A fellebbezést a bíróság egy munkanapon belül – a fellebbező fél ellenfele észrevételeinek beszerzése nélkül – terjeszti fel a másodfokú bírósághoz. A másodfokú bíróság a fellebbezést a felterjesztéstől számított három napon belül bírálja el.

(6) A bíróságnak a 8. § (1) bekezdés *b*) és *c*) pontja szerinti esetben a keresetlevél beérkezésétől számított 30 napon belül kell megvizsgálnia a keresetlevelet és dönteni a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításáról, vagy a tárgyalás kitűzéséről. Ha a bíróság a keresetlevelet nem utasítja el idézés kibocsátása nélkül, a 9. § (3) bekezdése szerinti határidőt a tárgyalás kitűzésétől kell számítani.

11. § (1) A bíróság az eljárásban kizárólag azt vizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességes-e.

(2) Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés nem felel meg a 4. § (1) bekezdés szerinti bármelyik feltételnek, és ezért a szerződéses kikötés tisztességtelen, a keresetet elutasítja.

(3) Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés megfelel a 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek, megállapítja, hogy a szerződéses kikötés tisztességes és ezért érvényes.

12. § (1) Az ítélet kihirdetését – legfeljebb tizenöt napra – halaszthatja el a bíróság.

(2) Az elsőfokú határozatot – kivéve, ha annak kihirdetését a bíróság elhalasztotta – annak meghozatalától számított legkésőbb nyolc napon belül kell írásba foglalni, és az írásba foglalást követő három napon belül kézbesíteni kell.

Ha az ítélet kihirdetését a bíróság elhalasztotta, a kihirdetéskor jelen lévő feleknek a bíróság az írásba foglalt ítéletet nyomban kézbesíti, és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti, a meg nem jelent feleknek pedig három napon belül kézbesíti.

13. § (1) A fellebbezés határideje a határozat közlésétől számított nyolc nap.

(2) Az ítélet elleni fellebbezés illetéke 2 500 000 forint.

(3) Ha a fellebbezés nem felel meg a Pp. rendelkezéseinek vagy elmulasztották az eljárási illeték megfizetésére vonatkozó kötelezettség teljesítését, a bíróság a fellebbezést – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – elutasítja. Ha elutasításra nincs ok és a fellebbezési határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve ha a fellebbezést valamennyi fél hiánytalanul benyújtotta, az elsőfokú bíróság azt a per összes irataival együtt legkésőbb három napon belül felterjeszti a másodfokú bírósághoz.

(4) A bíróság a fellebbezést a (3) bekezdés szerinti felterjesztéstől számított harminc napon belül bírálja el.

(5) A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a fellebbezésnek az ellenfél részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább három nappal megelőzze. A bíróság az ítélet elleni fellebbezést tárgyaláson bírálja el.

(6) A bíróság a tárgyalást legkésőbb az iratoknak a másodfokú bírósághoz érkezésétől számított tizenötödik napra tűzi ki.

(7) A fellebbezési ellenkérelmet legkésőbb a tárgyaláson kell a másodfokú bíróságnál előterjeszteni. A tárgyalás egy alkalommal – legfeljebb hét napra – halasztható el.

14. § (1) A másodfokú eljárást befejező határozatot – kivéve, ha annak kihirdetését a bíróság elhalasztotta – annak meghozatalától számított legkésőbb nyolc napon belül kell írásba foglalni. A másodfokú eljárást befejező határozatot a másodfokú bíróság három napon belül kézbesíti a feleknek. A másodfokú bíróság akkor küldi vissza az iratokat az elsőfokú bíróságnak, ha az ítélet ellen nem terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet. Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, a másodfokú eljárás befejezése után az iratokat a másodfokú bíróság legkésőbb az írásba foglalást követő három napon belül megküldi az elsőfokú bíróságnak.

(2) Ha a másodfokú bíróság az ítélet kihirdetését elhalasztotta, a már írásba foglalt ítéletét a jelenlévő feleknek nyomban kézbesíti és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti.

15. § (1) A felülvizsgálati kérelmet a másodfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított nyolc napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni kettővel több példányban, mint ahány fél a perben érdekelve van.

- (2) Az ítélet elleni felülvizsgálat illetéke 3 500 000 forint.
- (3) Ha a felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve ha a felülvizsgálati kérelmet valamennyi fél benyújtotta, a másodfokú bíróság azt az ügy irataival együtt haladéktalanul, de legkésőbb három napon belül felterjeszti a Kúriához.
- (4) A Kúria a felülvizsgálati eljárást a (3) bekezdés szerinti felterjesztéstől számított 30 napon belül folytatja le.
- (5) A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve ha a Kúria a felülvizsgálati kérelemnek tárgyaláson való elbírálását tartja szükségesnek. A Kúria – ha a felülvizsgálati kérelemnek tárgyaláson való elbírálását tartja szükségesnek – a tárgyalást legkésőbb az iratoknak a Kúriához érkezésétől számított nyolcadik napra tűzi ki. A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a felülvizsgálati kérelemnek az ellenfél részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább három nappal megelőzze.
- (6) A felülvizsgálati eljárást befejező határozatot – kivéve, ha annak kihirdetését a Kúria elhalasztotta – annak meghozatalától számított legkésőbb nyolc napon belül kell írásba foglalni, és azt a Kúria három napon belül kézbesíti a feleknek. Ha a Kúria az első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, az írásba foglalást követő három napon belül megküldi az iratokat a bíróságnak. Ha a Kúria az ítélet kihirdetését elhalasztotta, a már írásba foglalt ítéletét a jelenlévő feleknek nyomban kézbesíti és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti.”

„17. § (1) A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) rendelkezéseit az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) E § alkalmazásában kölcsönszerződés: pénzügyi intézmény és fogyasztó mint adós vagy adóstárs által kötött deviza vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés.

(2a) E § alkalmazásában – a (2) bekezdésben foglaltak mellett – kölcsönszerződés: pénzügyi intézmény és fogyasztó mint adós vagy adóstárs által kötött, deviza alapúnak nem minősülő deviza hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés.

(3) A kölcsönszerződésen alapuló követelések behajtása iránt folyamatban lévő (vagy a kölcsönszerződésből eredő követelés behajtása érdekében bekapcsolódással indult) végrehajtási eljárásokban – a (4), (7), (8) és (10) bekezdésben foglalt kivétellel – a külön törvényben meghatározott időpontig eljárási cselekmény, intézkedés nem foganatosítható, a felek és egyéb érdekelttek által tett nyilatkozatok is hatálytalanok; eddig az időpontig minden határidő

megszakad, azt követően a határidő újra kezdődik. A végrehajtási ügyet a végrehajtónak szünetelő ügyként kell nyilvántartania, ha a végrehajtási ügyben eljárási cselekmény vagy intézkedés foganatosítására e törvény alapján nem kerül sor.

(4) Ha a kölcsönszerződésbe foglalt követelés fedezeteként meghatározott vagyontárgyat (a továbbiakban e §-ban: fedezetként meghatározott vagyontárgy) e törvény hatálybalépését megelőzően

a) bírósági végrehajtási eljárásban árverés, a végrehajtást kérő részéről történő átvétel, illetve árverésen kívüli árverés hatályával történő eladás útján, vagy

b) bírósági végrehajtáson kívül

értékesítették, az e fedezetként meghatározott vagyontárggyal kapcsolatban folyamatban lévő bírósági végrehajtási eljárásban a fedezetként meghatározott vagyontárgy értékesítésével összefüggő jogorvoslati eljárások, valamint a fedezetként meghatározott vagyontárgy kiürítésével, illetve birtokbaadásával kapcsolatos eljárási cselekmények lefolytatása, illetve foganatosítása iránt – a Vht. 303. §-ban foglalt rendelkezések figyelembevételével – a végrehajtó intézkedik, azokat a végrehajtásban részt vevő felek és egyéb érdekeltek is kezdeményezhetik.

(5) Ha a (3) bekezdésben meghatározott követelés behajtásán kívül más követelés behajtására is indult [vagy a (3) bekezdésben meghatározott követelés behajtásán kívül más követelés behajtása iránt bekapcsolódással indult] végrehajtás az adóssal szemben, ezekben a végrehajtási eljárásokban a fedezetként meghatározott vagyontárgy vonatkozásában – a vagyontárgy lefoglalásával összefüggő, valamint a (4) bekezdésben meghatározott eljárási cselekmények kivételével – a külön törvényben meghatározott időpontig intézkedések, eljárási cselekmények nem foganatosíthatóak.

(6) E § rendelkezéseit kell alkalmazni azokban a végrehajtási eljárásokban is, amelyekben

a) a kölcsönszerződésből eredő követelést biztosító zálogszerződésben vagy kezesi kötelezettségvállaló nyilatkozatban foglaltak kikényszerítése a végrehajtás tárgya,

b) az eljárás végrehajtást kérője, illetve adósa a kölcsönszerződésben vagy abból eredő követelést biztosító szerződésben részes fél jogutódja.

(7) A végrehajtást kérő, illetve az adós kérheti annak megállapítását, hogy a kölcsönszerződésben nem szerepel a 3. § (1) bekezdése, illetve a 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés. A kérelmet a végrehajtónál kell benyújtani, aki azt – elbírálás végett – az ügy irataival együtt beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz. A kérelmet a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtási kifogás elbírálásának szabályai szerint bírálja el.

(8) Ha a végrehajtást foganatosító bíróság azt állapítja meg, hogy a kölcsön-szerződésben nem szerepel a 3. § (1) bekezdés, illetve a 4. § (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés, akkor végzéssel határoz arról, hogy – a végzés jogerőre emelkedését követően – a (3)–(6) bekezdés nem alkalmazható és az eljárási cselekmények, intézkedések foganatosításának van helye; a megszakadt határidők a végzés jogerőre emelkedését követően kezdődnek újra.

(9) Ha e törvény hatálybalépése napján a kölcsönszerződésen alapuló követelés behajtása iránt indult végrehajtás azért szünetel, mert

a) az adós részére részletfizetést engedélyeztek vagy

b) a letiltás előjegyzését a munkáltató (a járandóságot folyósító szerv) igazolta és más intézkedésre nincs lehetőség vagy nincs szükség,

az adós a végrehajtónál kérheti a (3) bekezdés alkalmazását.

(10) E törvény rendelkezései nem akadályozzák azt, hogy

a) az adós megfizesse a követelés összegét vagy

b) a követelés megszűnésének és csökkenésének bejelentésére, valamint a követelés megszűnésével és csökkenésével kapcsolatos eljárási cselekmények és intézkedések megtételére, foganatosítására kerüljön sor,

c) a kölcsönszerződések esetén a végrehajtás elrendelésére (a végrehajtási eljárásba bekapcsolódásra irányuló kérelem elbírálására) sor kerüljön és a végrehajtás elrendelése (a végrehajtási eljárásba bekapcsolódásra irányuló kérelem elbírálása) körébe tartozó eljárási cselekmények, nyilatkozatok megtehetőek legyenek.”

„19. § (1) Ez a törvény – a (2) bekezdésben foglalt eltéréssel – a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) Az 1–18. § a kihirdetést követő 8. napon lép hatályba.”

[71] 3. Az Elszámolási Tv.-nek az Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezései:

„5. § (2) A fogyasztó követelését a fogyasztói kölcsönszerződés fennállásának időszakában a Magyar Nemzeti Bank elnökének e törvény felhatalmazása alapján kiadott rendeletében (a továbbiakban: MNB rendelet) meghatározott módon úgy kell kiszámítani, mintha a 3. és 4. §-ban meghatározott túlfizetéseket a túlfizetés időpontjában – az esedékességnél későbbi időpontban történt túlfizetés esetén a következő esedékesség időpontjában – előtörlesztésként teljesítették volna (a továbbiakban: fogyasztói követelés).

(3) A fogyasztói követelést – a (4) bekezdés kivételével – a polgári jog általános szabályainak megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni. Ha a fogyasztói követelés a fogyasztó

pénzügyi intézménnyel szemben esedékessé vált és lejárt tartozását meghaladja, azt az MNB rendeletében meghatározott módon és időponttal előtörlesztésként kell elszámolni. Az elszámolásra köteles pénzügyi intézmény az e bekezdésben foglalt elszámolási sorrendtől a fogyasztó javára egyoldalúan eltérhet.”

„6. § (3) A pénzügyi intézménynek – a 2009. július 26. napján vagy azt megelőzően megszűnt szerződés tekintetében – a fogyasztó kérésére el kell számolnia, ha a fogyasztó igazolja, hogy a pénzügyi intézmény engedményezett követelését vele szemben egy elszámolásra nem köteles pénzügyi intézmény (a továbbiakban: követeléskezelő) érvényesíti.

[...]

(6) A pénzügyi intézmény elszámolási kötelezettségét nem érinti, ha az elszámolás tárgyát képező fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelésekkel összefüggésben a bíróság jogerős ítéletet hozott, kivéve, ha a jogerős ítélet azt állapította meg, hogy a szerződés egésze érvénytelen, és azt a bíróság nem nyilvánította érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre hatályossá.”

„21. § (1) A Hpt. 288. § (8) bekezdése nem alkalmazható; a panasz elutasítása esetén a fogyasztónak – ha a panaszban foglaltakat továbbra is fenntartja – a pénzügyi intézmény álláspontjának kézbesítésétől számított 30 napon belül a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kell kezdeményeznie. Ha a kérelem benyújtásában akadályozva volt, akkor az akadály megszűnésétől számított 30 napon belül, de legkésőbb a kézbesítéstől számított 6 hónapon belül kell az eljárást kezdeményezni. Erről a pénzügyi intézmény a válaszában tájékoztatja a fogyasztót, és megadja a Pénzügyi Békéltető Testület levelezési címét.

(1a) A panaszt kizárólag írásban lehet előterjeszteni és azt a pénzügyi intézmény az annak beérkezését követő 60 napon belül köteles megválaszolni.

(2) A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB törvény) szerinti Pénzügyi Békéltető Testület eljárására vonatkozó szabályokat az e törvényben foglalt eltéréssel kell alkalmazni.

(3) A Pénzügyi Békéltető Testület eljárásának kezdeményezésekor a fogyasztó kérelmének tartalmaznia kell az arra irányuló határozott kérelmet is, hogy a Pénzügyi Békéltető Testület állapítsa meg, hogy

a) az elszámolás az általa megjelölt helytelen adatot, illetve számítási hibát tartalmazza, és állapítsa meg a helyes elszámolást, továbbá kötelezze a pénzügyi intézményt annak végrehajtására vagy

b) a panasz nem volt elkészítve és így a panasz elutasításának nem volt helye, ezért a pénzügyi intézmény a panasz eljárás keretében a panasszal érdemben

köteles foglalkozni és a panaszeljárást az arra irányadó szabályok szerint lefolytatni vagy

c) a pénzügyi intézménynek vele szemben az elszámolási kötelezettsége a 2014. évi XXXVIII. törvény, illetve e törvény szerint fennáll, és kötelezze az elszámolásra.

(4) A (3) bekezdés c) pontja szerinti kérelem alapján indult eljárás során a Pénzügyi Békéltető Testület az elévülés tekintetében csak a 6. § (2) és (4) bekezdésében foglalt feltételek fennállását vizsgálhatja.

(5) A kérelemben be kell mutatni

a) a (3) bekezdés a) pontja szerinti esetben a helytelen adatot, illetve számítási hibát és annak okát is,

b) a (3) bekezdés b) pontja szerinti esetben annak indokát, hogy a panasz miért nem volt elkésett,

c) a (3) bekezdés c) pontja szerinti esetben annak indokát, hogy a pénzügyi intézménynek vele szemben az elszámolási kötelezettsége a 2014. évi XXXVIII. törvény, illetve e törvény szerint miért áll fenn és ahhoz mellékelni kell az állítást alátámasztó iratokat.

22. § (1) A Pénzügyi Békéltető Testület a 21. § (3) bekezdése szerinti kérelmet háromtagú tanácsban eljárva, az eljárás írásbeli lefolytatásával bírálja el azaz, hogy ha megítélése szerint az ügy körülményei indokolják, meghallgatást tarthat. A tanács egyezségeit jóváhagyó vagy kötelezést tartalmazó határozattal dönt, vagy a kérelmet elutasítja és az eljárást megszünteti. A tanács a kérelmet elutasítja és az eljárást megszünteti abban az esetben is, ha a kérelem nem alkalmas az érdemi elbírálásra.

(1a) A 20. § (3) bekezdése szerinti esetben a Pénzügyi Békéltető Testület az eljárást felfüggeszti. A felfüggesztés időtartama az eljárás határidejébe nem számít bele. Az eljárás folytatásának akkor van helye, ha

a) a pénzügyi intézmény a panaszt elutasítja és a pénzügyi intézmény álláspontjának kézbesítésétől számított 30 napon belül az elszámolás vitatására jogosult nem kezdeményezi a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását és a kézbesítéstől számított 40 nap eltelt vagy

b) a pénzügyi intézmény panaszjárásával szemben az elszámolás vitatására jogosult a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kezdeményezi.

(1b) Ha a Pénzügyi Békéltető Testület az eljárást az (1a) bekezdés b) pontja alapján folytatja, a Pénzügyi Békéltető Testület a kérelmeket együtt bírálja el.

(1c) A Pénzügyi Békéltető Testület az eljárást megszünteti, ha a pénzügyi intézmény – az új elszámolás megküldésével – azt jelenti be, hogy panasz alapján új elszámolást készített. A Pénzügyi Békéltető Testületnek az eljárást

megszüntető döntésében tájékoztatnia kell a kérelmezőt arról, hogy az új elszámolással szemben a pénzügyi intézménynél panaszt nyújthat be.

(2) Az eljáró tanács a pénzügyi intézményt értesíti a kérelem benyújtásáról és egyidejűleg a kérelem másolatát megküldi a pénzügyi intézménynek. Az eljáró tanács az értesítésben a pénzügyi intézményt felszólítja, hogy 15 napon belül válasziratban nyilatkozzon a fogyasztó igényének jogosságáról és elektronikus adathordozón a Pénzügyi Békéltető Testület által megadott módon és formátumban küldje meg a fogyasztóval közölt elszámolást, továbbá az annak alapjául szolgáló adatokat. Az eljáró tanács felhívja a pénzügyi intézményt arra is, hogy válasziratát közvetlenül a fogyasztónak is küldje meg és egyezségi ajánlat esetén azt legkésőbb az értesítésben foglalt határidőre közölje. Ha a felek között egyezés születik, az egyezés tényéről a pénzügyi intézmény az eljáró tanácsot értesíti, és az aláírt egyezséget 8 napon belül megküldi. Az írásbeli egyezés kézhezvételét követően a tanács az egyezséget jóváhagyja, ha az megfelel a jogszabályoknak.

(2a) Ha az eljáró tanács meghallgatást tart, a meghallgatás kitűzött időpontjáról a (2) bekezdésben meghatározott válaszirat beérkezését követően a feleket kellő időben, de legalább a meghallgatást 8 nappal megelőzően írásban értesíti.

(3) A kérelmező és a pénzügyi szolgáltató hatásköri kifogást a Pénzügyi Békéltető Testület eljárásával kapcsolatban sem a válasziratában, sem a meghallgatáson nem terjeszthet elő.

(4) A Pénzügyi Békéltető Testület kötelezést tartalmazó határozata az érintett pénzügyi intézményt akkor is kötelezi, ha sem általános, sem egyedi alávetést nem tett.

(5) Ha az elszámolás vitatására jogosult ugyanazon okból benyújtott panasz alapján kéri a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását, amely okból már más az adott elszámolást vitatta és amely tekintetében

a) a Pénzügyi Békéltető Testület olyan döntést hozott, amely miatt határidőben nem kezdeményezték a bíróság eljárását vagy

b) a bíróság határozatot hozott,

a Pénzügyi Békéltető Testületnek elegendő ennek tényére utalnia a panasz elutasításakor.

23. § (1) Az MNB törvény 116. § (1) bekezdése alkalmazásának nincs helye, a fogyasztó vagy a pénzügyi intézmény a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását követően nemperes eljárásban a 24–29. §-ban foglaltak szerint a döntés hatályon kívül helyezését kérheti.

(2) Az MNB törvény 116. § (2) bekezdését alkalmazni kell, azzal hogy az MNB törvény 116. § (3) bekezdésében foglaltak mellett a fogyasztó vagy a pénzügyi intézmény a kötelezést tartalmazó határozat hatályon kívül

helyezését akkor is kérheti, ha az eljárás nem felelt meg e törvény rendelkezéseinek. A perben perújításnak nincs helye.”

[72] 4. Az MNB törvénynek az indítványok által érintett rendelkezései:

„116. § (1) A tanács határozata, illetve ajánlása nem érinti a fogyasztónak azt a jogát, hogy igényét bírósági eljárás keretében érvényesítse.

(2) A kötelezést tartalmazó határozat, illetve ajánlás ellen fellebbezésnek nincs helye, annak hatályon kívül helyezése azonban a (3) bekezdésben meghatározottak szerint kérhető a bíróságtól.

(3) A fél a kötelezést tartalmazó határozat, illetve az ajánlás részére történt kézbesítésétől számított tizenöt napon belül keresettel annak hatályon kívül helyezését kérheti a Fővárosi Törvényszéktől, ha

a) a tanács összetétele vagy eljárása nem felelt meg e törvény rendelkezéseinek,
b) a Pénzügyi Békéltető Testületnek nem volt hatásköre az eljárásra,
c) a kérelem meghallgatás nélküli elutasításának lett volna helye.

(4) A 39. §-ban meghatározott törvények hatálya alá tartozó személy vagy szervezet az ajánlás hatályon kívül helyezését a (3) bekezdésben foglaltakon túl – az ajánlás részére történt kézbesítésétől számított tizenöt napon belül – akkor is kérheti a Fővárosi Törvényszéktől, ha az ajánlás tartalma nem felel meg a jogszabályoknak.

117. § (1) A pert a Pénzügyi Békéltető Testülettel szemben kell megindítani. A Pénzügyi Békéltető Testület e perben perbeli jogképességgel és cselekvőképességgel rendelkezik.

(2) A bíróság a határozat végrehajtását a fél kérelmére felfüggesztheti.

(3) A bíróság ítélete kizárólag a kötelezést tartalmazó határozat, illetve az ajánlás hatályon kívül helyezésére vonatkozhat.

(4) A bíróság eljárására egyebekben a Pp. I–XIV. fejezetének rendelkezései irányadók.”

III.

[73] Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az eljárás alapjául szolgáló alkotmányjogi panaszok megfelelnek-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.

[74] 1. Az Alkotmánybíróság először a formai feltételeket vizsgálta meg.

- [75] 1.1. Az indítványozók alkotmányjogi panaszait az Abtv. 30. § (1) bekezdésében megjelölt határidőben, a vitatott jogszabályok hatálybalépésétől számított 180 napon belül nyújtották be az Alkotmánybírósághoz.
- [76] Az alkotmányjogi panaszok megfelelnek az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott formai feltételeknek, mivel
- megjelölik az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 26. § (2) bekezdés],
 - megjelölik az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezéseket,
 - tartalmazzák a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességének indokát,
 - kifejezett kérelmet fogalmaznak meg a támadott rendelkezések megsemmisítésére.
- [77] Az indítványozók mindegyike deviza alapú hitel- és kölcsön nyújtásával foglalkozó pénzügyi intézmény, érintettségük aktuális, mivel a támadott törvény miatt a 2004. május 1. és a Tv. hatálybalépésének napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében átszámítási és elszámolási kötelezettségük áll fenn a semmissé nyilvánított szerződési kikötésekre tekintettel. Az indítványozók érintettsége közvetlen, ugyanis a jogsérelem az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezéseinek hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be úgy, hogy nem állt rendelkezésükre a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás.
- [78] Mindezek alapján az alkotmányjogi panaszoknak a Tv. egyes rendelkezéseit támadó elemei a formai feltételeknek – az indokolás 1.2.–1.13. pontjaiban foglalt kivételekkel – megfelelnek, ezért azokat az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálta meg.
- [79] 1.2. Az indítványozók a PJE határozat 2. és 3. pontját több vonatkozásban is alaptörvény-ellenesnek tartották, és annak a megsemmisítését kérték.
- [80] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutat rá. Az Alkotmánybíróság a 3246/2014. (X. 3.) AB végzésben az 1/2012. Büntető-közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességét vizsgálta meg és azt állapította meg, hogy „[a]z olyan jogszabályok, valamint az Abtv. 37. § (2) bekezdésben meghatározott egyéb jogi eszközök esetében, melyek lényegüknél fogva nem hatályosulhatnak közvetlenül (ilyen például a jogegységi határozat, mely csak a bíróságra kötelező, vagy általában a hatóságok és bíróságok eljárását szabályozó jogszabályok stb.), az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján történő eljárásban a közvetlen érintettség nem állapítható meg.” {Indokolás [10]}

- [81] Az indítványozók a PJE határozat 2. és 3. pontja ellen irányuló alkotmányjogi panaszukat is az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapították. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján a jelen esetben nem állapítható meg a közvetlen érintettség, tekintettel a támadott jogegységi határozat jogi jellegére, azaz arra, hogy az csak a bíróságokra kötelező, az indítványozó jogait érintő közvetlen hatályosulás így nem állapítható meg. Hasonlóan döntött egyébként az Alkotmánybíróság a 3023/2012. (VI. 21.) AB végzésben (ABH 2012, 1034, Indokolás [7]–[8] bekezdése).
- [82] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszoknak a PJE határozat 2. és 3. pontját támadó része nem felel meg az indítványokra előírt törvényi követelményeknek, ezért az ennek vizsgálatára irányuló indítványokat az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján visszautasította.
- [83] 1.3. Az Alkotmánybíróság a Tv. 17. §-ával és 19. §-ával összefüggésben megállapította, hogy az indítvány erre vonatkozó része a törvényben írt feltételeknek nem felel meg. A panasz nem tartalmazza „az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pont], illetve az „indítványban foglalt kérelem részletes indokolását” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pont]. Az indítványozó a megjelölt törvényi rendelkezések alaptörvényellenességét ugyanis pusztán állította, azonban nem fejtette ki, hogy véleménye szerint konkrétan mely támadott norma mely alaptörvényi rendelkezéssel ellentétes, s a vélt alapjogi sérelem pontosan miben áll. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására, az indítványban azt is meg kellett volna jelölni, hogy a Tv. az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseit milyen okból sérti.” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}. A befogadhatóság törvényben előírt formai feltételeinek meg nem felelő panasz érdemi elbírálására nincs mód, ezért – az Abtv.-ben írt további feltételek vizsgálatának mellőzésével – az Alkotmánybíróság a kérelmet az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján visszautasította.
- [84] 1.4. Az indítványozók ezen túlmenően a Tv. egészével és egyes rendelkezéseivel összefüggésben – nemzetközi szerződésbe ütközés miatt – az Alaptörvény E) és Q) cikkeinek sérelmét is állították. A jogszabályok nemzetközi szerződésekkel való összhangját az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f)* pontja alapján,

és az Abtv. 32. §-a értelmében az Alkotmánybíróság csak meghatározott indítványozói kör kezdeményezésére vizsgálja. A jelen ügyben a panaszosok nem tartoznak ebbe az indítványozói körbe, így a beadványok e tekintetben nem jogosulttól származnak. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az indítványok ezen részét – indítványozói jogosultság hiányában – az Abtv. 64. § b) pontja alapján visszautasította.

- [85] 1.5. Az Alkotmánybíróság 3062/2012. (VII. 26.) AB határozatában összefoglalta a jogállamiság és az alkotmányjogi panasz kapcsolatát elemző gyakorlatát, és kimondta, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz keretében a jogbiztonság sérelmére való hivatkozásokat csak a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetén vizsgálja. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, azaz a jogállamiság követelményének sérelmére önmagában – Alaptörvényben biztosított jog megjelölése nélkül – nem lehet hivatkozni. Mivel ebben a határozatban az indítványozók a jogbiztonság követelményének a sérelmét önmagában, és nem valamely, az Alaptörvényben biztosított joggal összefüggésben kérték vizsgálni, az Alkotmánybíróság a panaszokat ebben a részükben az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította {Indokolás [171]}.
- [86] A 3033/2013. (II. 12.) AB végzés indokolásában – egyéb végzések mellett – a fentieket megerősítette: „az alkotmányjogi panasz az Alkotmányban szabályozott alapvető jogok védelmének eszköze, mely alapvető jogok rendeltetése az, hogy az államhatalommal szemben alkotmányos garanciákat teremtsenek az állampolgár, az egyén vagy egy közösség jogainak védelmére, cselekvési autonómiájának biztosítására. [65/1992. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1992, 289, 291.] Ebből következően az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy a jogállamiság részét képező jogbiztonság – és az abból fakadó normavilágosság – követelménye önmagában nem minősül a polgárok Alkotmányban biztosított jogának, ezek alapján konkrét alapjogsérelem nem állapítható meg. [676/D/2004. AB határozat, ABH 2007, 1652, 1655–1656.; 712/D/2004. AB végzés, ABH 2007, 2708, 2711–2712.; 1140/D/2006. AB végzés, ABH 2008, 3578, 3580.] A jogbiztonság követelményének sérelmére való hivatkozást alapvetően két esetben, a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetén vizsgálta (összefoglalóan: 1140/D/2006. AB végzés, ABH 2008, 3578, 3580.). Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően is a B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvén alapuló jogbiztonság sérelmére alapozott alkotmányjogi

panaszt csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotáásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – vizsgálja.” {Indokolás [7]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint tehát alkotmányjogi panaszban a jogállamiságra való hivatkozásnak csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotáásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – van helye.

- [87] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság azokat az indítványi elemeket, melyek a jogállamiság követelményének sérelmét nem a fenti két okból kéri megállapítani (közjogi érvénytelenség, normakollízió miatt állított alaptörvényellenesség, joggal való visszaélésre hivatkozás, másik jogszabály értelmezése folytán fennállónak vélt normakollízió, a Tv. tárgyi és időbeli hatályának vélelmezett önkényessége, önkényes jogalkalmazás lehetősége) [Tv. 1. § (1) (1a), (6) és (7) bekezdése, 3. § (5) bekezdése, 4. § (1) és (3) bekezdése, 5–21. §-ok, Elszámolási Tv. 52. § (11)] egységesen az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította.
- [88] 1.6. Az alkotmányjogi panasz – mint ahogyan az előző pontban említésre került – az Abtv. 26–27. §-ai alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze.
- [89] Ennek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mindazok az indítványi elemek, melyek nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítják, hanem valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének megállapítására irányulnak, alkotmányjogi panasz keretében nem bírálhatók el. Ilyennek minősülnek a hatalommegosztás elvének [C] cikk], a vállalkozás szabadságának [M] cikk], a jogszabályok és az Alaptörvény összhangját előíró követelménynek [T] cikk], valamint a bírói függetlenség (26. cikk) megsértésének megállapítására irányuló indítványi elemek [Tv. 1. § (6)–(7) bekezdések, 3. §, 4. §, 6. §, 7. § (7) bekezdés *k*) pont, 8. § (1) és (3) bekezdés, 9. § (3) bekezdés, 10. § (2)–(4) bekezdések, 11. § 5–21. §-ok]. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság ezeket érdemi vizsgálat nélkül az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította.
- [90] 1.7. Az Alkotmánybíróság a 34/2014. (XI. 14.) számú határozatában (a továbbiakban: Abh1.), a 2/2015. (II. 2.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.), valamint a 7/2015. (III. 19.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) már vizsgálta a Tv.-nek a jelen alkotmányjogi panaszokkal támadott számos rendelkezését.

- [91] Az Abtv. 31. § (1) bekezdése alapján, ha alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának.
- [92] Az indítványozók a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának sérelmét állították a Tv. 1. § (1), (6) és (7) bekezdései, 3. §-a, és 4. §-a tekintetében. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság utal az Abh1.-ben foglaltakra, amely határozat a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának sérelmére hivatkozó kezdeményezéseket a Tv. 1. § és 4. §-ai vonatkozásában elutasította [2.3.3., 2.3.4., 2.3.9.], és ugyanezt tette a Tv. 1. § (1) bekezdését illetően az Abh2-ben az indokolás 3.2. pontjában, illetve a 3. §-át illetően az Abh3.-ban, annak indokolásának [43] pontjában. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványok ezen vonatkozásai ítélt dolognak minősülnek, ezért azokat – az Abtv. 64. § f) pontja alapján visszautasította.
- [93] A kellő felkészülési idő hiánya miatt tartják alaptörvény-ellenesnek az indítványok a Tv. 6–15., 19. és 20. §-át, amely rendelkezések a Tv. tanulmányozására, alkalmazására való felkészülésre az érintetteknek kirívóan rövid felkészülési időt biztosítanak, ami már a jogbiztonságot is veszélyezteti. Erre vonatkozóan az Abh1. megállapította, hogy noha a Tv. szabályozási tárgyára és jelentőségére tekintettel a felkészülési idő szokatlanul rövidnek tekinthető, a felkészülési idő hiányára hivatkozó alaptörvény-ellenességet megalapozatlannak találta, és az erre vonatkozó indítványt elutasította. {Indokolás [69]} „Ítélt dolog” miatt az Alkotmánybíróság az indítványok ezen részeit is az Abtv. 64. § f) pontja alapján visszautasította.
- [94] A tisztességes eljáráshoz való jog, a bírósághoz fordulás joga, valamint a jogorvoslathoz való jog sérelmére hivatkoznak az indítványozók a Tv. 4. §-a, 6. §-a, 7. § (7) bekezdése, a 8. § (1), (4), (5) és (7) bekezdései, 9., 10. és 11. §-ai, 13–15. §-ai tekintetében. A hivatkozott rendelkezéseket összefoglalóan vizsgálta az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben és az Abh2.-ben is az indítványban felvetett indokokkal megegyező érvelés alapján, és ezeket az indítványi elemeket az Alkotmánybíróság elutasította. Tekintettel arra, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra azonos

alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással már döntött, ezért ezzel kapcsolatban is ítélt dolog megállapításának van helye. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § *f)* pontja alapján visszautasította.

- [95] 1.8. Egyik indítvány konkrét jogszabályi utalás nélkül hivatkozik arra, hogy a jogalkotó kizárólag a pénzügyi intézmények által megkötött szerződésekre alkotta meg a tisztességtelenség új fogalmát, így a gazdasági élet más szektorai-val (telekommunikáció, földgáz-, áramszolgáltatók, stb.) történő összevetésben a tisztességesség körülményeit két különböző fogalom alapján kell megítélni. Tekintettel arra, hogy az indítványnak ez az eleme – konkrét jogszabályi hivatkozás hiánya folytán – nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c)* pontjában foglaltaknak, azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján visszautasította.
- [96] 1.9. További indítványozó – részletesebb indokolás nélkül – a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek tartja az Elszámolási Tv. 5. § (2) bekezdésének rendelkezését, amely rendelkezés szerint a törvény szerinti túlfizetéseket előtörlesztésként kell figyelembe venni, amely szabály az indítványozó szerint megváltoztatja az irányadó polgári jogi szabályokat. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontja szerint az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Tekintettel arra, hogy a hivatkozott indítványi rész ennek a követelménynek nem tesz eleget, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján visszautasította.
- [97] 1.10. Ugyancsak részletes indokolás és alaptörvényi hivatkozás nélkül tartja alaptörvény-ellenesnek egy indítvány az Elszámolási Tv. 46. § *h)* pontjában rögzített, a Magyar Nemzeti Bank elnökének biztosított, jogalkotásra vonatkozó felhatalmazást. Mivel ez az indítványi rész sem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontjában foglaltaknak, az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján ebben a vonatkozásban is visszautasította.
- [98] 1.11. Több indítványozó is azt állította, hogy a Tv. 7–15. §-ai „gyakorlatilag statáriális eljárást” hoznak létre úgy, hogy az Alaptörvény 54. cikkében említett különleges jogrend bevezetésének feltételei nem állnak fenn. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt állapította meg, hogy az Abh1-ben vizsgált speciális eljárási szabályok nem hozhatók összefüggésbe az Alaptörvény

különleges jogrendre vonatkozó szabályaival. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította.

- [99] 1.12. Az egyik indítványozó az Elszámolási Tv. 6. § (6) bekezdésével összefüggésben is a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának sérelmét vetette fel. Úgy vélte, hogy a jogalkotó figyelmen kívül hagyta a jogerő feltöréséhez szükséges követelményeket. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben arra mutat rá, hogy az indítványozó ugyan a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelmére hivatkozik az e rendelkezéshez fűzött indokolásban, azonban érvelése nem hozható összefüggésbe a visszaható hatály tilalmának a sérelmével. Az indítványozó ugyanis azt sérelmezi, hogy a jogalkotó nem tudott olyan okot felmutatni (igazolni), mely a korábban hozott ítéletek jogerejének feltörését megalapozta volna. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt érdemi összefüggés hiánya miatt az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította.
- [100] 1.13. A Tv. egészének megsemmisítésére irányuló kérelmeknek alátámasztására az érintett indítványok külön indokolást nem tartalmaznak, ezért azokat az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította. Úgy szintén e rendelkezés alapján visszautasította az Alkotmánybíróság azokat az indítványozói felvetéseket, amelyek valamely jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét bármiféle konkrét alaptörvényi összefüggés megjelölése és indokolás nélkül állítják.
- [101] 2. Az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálata előtt az alábbiakra mutat rá.
- [102] 2.1. Az Alkotmánybíróság a Tv. támadott rendelkezéseinek alkotmányossági vizsgálatát megelőzően utal korábbi állásfoglalására, mely szerint az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja az alkotmánybírósági határozat előtti határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]}. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság a fenti határozatokban foglaltaknak

megfelelő korábbi alkotmánybírósági döntéseket vette figyelembe és használta fel jelen határozat indokolásában.

- [103] 2.2. Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint, ha az indítványozó egy új rendelkezés tartalmának alkotmányellenességét állítja, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 67/2006. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2006, 971, 977.] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a jelen ügyben sem az Elszámolási Tv. egyes rendelkezéseinek az indítványozó által megjelölt részeit, hanem a Tv.-nek az alkotmányossági vizsgálat lefolytatásakor hatályos rendelkezéseit vizsgálta meg.
- [104] 3. Az Alkotmánybíróság azokat az indítványi elemeket tekintette át, melyek az indokolás 1. pontja alapján nem kerültek visszautasításra, illetve melyek nem minősültek ítélt dolognak.
- [105] 3.1. Az Alkotmánybíróság a Tv. 4. § (1) bekezdésével és a 11. § (1) bekezdésével kapcsolatban az alábbiakat állapítja meg.
- [106] Alkotmányjogi panaszában az indítványozó e két rendelkezéssel összefüggésben a visszaható hatály tilalmának a sérelmét állította [B] cikk (1) bekezdés].
- [107] A visszaható hatályú jogalkotás tilalmával összefüggésben az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdésének az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközését már megvizsgálta és ezt az indítványi elemet ítélt dologra hivatkozással visszautasította (jelen határozat indokolásának [92] bekezdése), ezért ezen indokok alapján ezt a kérdést a 4. § (1) bekezdése vonatkozásában ismételtelen már nem vizsgálta meg.
- [108] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a Tv. 6. §-a ebben a tekintetben nem választható el élesen a Tv. 4. §-ától és 11. §-ától. Azaz az Abh1.-ben a 6. §-sal összefüggésben tett megállapítások (Abh1. Indokolás [127]–[131]) irányadóak a Tv. 11. §-ának tartalmi vizsgálatakor is.
- [109] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Tv. 11. §-ának alkotmányossági vizsgálata során utal arra, hogy az Abh1. Indokolásának [127]–[131] bekezdéseiben (amelyekben azt vizsgálta, hogy alaptörvény-konform-e, hogy a tisztességtelemség vélelmének a megdöntésére kizárólag a Tv. 6. §-a szerinti per megindításával van lehetőség) kifejtette, hogy: „[a] jogalkotó a Tv. által felállított vélelem megdöntésére egy, az általános eljárási szabályoktól részben eltérő,

különös eljárási szabályrendszert alkotott, melynek célja a peres eljárások gyors lebonyolításának elősegítése. Önmagában az a tény, hogy e törvényi vélelem megdöntése kizárólag ebben a speciális eljárásban lehetséges, nem sérti a jogbiztonság alaptörvényi követelményét. A speciális eljárás megindításának lehetőségéről a Tv. 6. §-a rendelkezik. A speciális eljárási szabályok megalkotásának ugyanis az volt az indoka, hogy ugyanazon szerződéses kikötéseket ugyanazon elvek alapján, nem bizonytalan kimenetelű egyedi perek ezreiben, hanem pénzügyetenként egyetlen, a pénzügyi intézmény ügyfeleit illetően *erga omnes* hatályú ítélettel záruló eljárásban vizsgáljon a bíróság. A perekben születő ítéletek *erga omnes* hatálya a Tv. 6. §-ából derül ki. Ennek oka az is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési kikötések tisztességtelenségével kapcsolatos jogviták olyan, közgazdasági és szociális, állami szintű problémákat érintenek, melyek esetlegesen több ezer egyedi bírósági eljárás keretében – ahogyan ezt a PJE határozatban a Kúria is hangsúlyozta – nem voltak hatékonyan kezelhetők. A PJE határozat bíróságokra nézve kötelező jellege folytán a folyamatban levő bírósági eljárásokban a szerződési kikötések tisztességtelenségének a megítélése egyértelművé vált. A PJE határozat nyomán továbbá mindazok, akiknek a szerződése – bírósági határozat nélkül – az elévülési időn belül szűnt meg, szintén pert indíthatnak volna az egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelensége megállapítása iránt. A Tv. nem tesz mást, mint – a tömeges perindítást elkerülendő – jogszabállyal rendezi az érintett kikötések sorsát”. {Indokolás [128]}.

- [110] Emellett az Alkotmánybíróság utal az Abh1. azon indokolására is, miszerint „[é]ppen ennek a »körülmenyrendszernek, körülményösszességnek« a további konkretizálását, a bírói gyakorlatban kikristályosodott egyes elemeinek a jogszabályba foglalását valósította meg a jogalkotó a régi Hpt. e tárgyban született és 2009 után bekövetkezett szigorításával, valamint a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet megalkotásával. Az a tény, hogy a régi Hpt. a bevezetett módosítások nyomán külön nevesítette a szimmetria, a felmondhatóság, az objektivitás, a ténylegesség elvét (melyeket később a PK vélemény és a PJE határozat is átvett az egységes joggyakorlat kialakítása és fenntartása érdekében), még nem eredményezett az indítványozó által hivatkozottan tartalmilag és érdemben új szabályozási környezetet. A jogalkalmazásnak és a jogalkotásnak ez az egymásra épülő szerves fejlődése – ami a magánjogot mindig is jellemezte – nem jelenti azt, hogy a feleknek már a szerződések megkötésekor ne kellett volna tudniuk arról, hogy ezek az elvek a tisztesség általános követelményének részeként feltétlen érvényesülésre tarthatnak számot. A jóhiszeműség és tisztesség

követelménye a Ptk. szintjén kodifikált jogelv, amit alkotmányos érték rangjára emelt az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése, így ez a generálklauzula imperatív szabálynak tekinthető a jogrendszer egészére, különösen pedig a magánjog rendszerére és jogviszonyaira nézve (horizontális hatály). Ugyanerre mutatott rá az Alkotmánybíróság a 8/2014. (III. 20.) AB határozatában: »[a]z Alaptörvényben foglalt jogok a magánjog generálklauzuláin keresztül képesek beszűrődni a magánjog rendszerébe« {Indokolás [56]}.” {Indokolás [94]}. Később az Abh1. úgy fogalmaz, hogy „[n]em a konkrét esetekben kikristályosodó elvek után válik tehát egy kikötés tisztességtelenné, hanem azért állapítja meg a jogalkalmazó, majd a jogalkotó annak tisztességtelenségét, mert már korábban sem felelt meg a generálklauzula általános tartalmának. Az érvénytelenség megállapítása mindig szükségszerűen visszahat a szerződéskötés időpontjára. Az érvénytelenség immanens tartalmi eleme ugyanis az, hogy a szerződés vagy annak egy része már a szerződés megkötésének időpontjában valamilyen jogi hibában szenved. Az érvénytelenség tehát egy olyan speciális polgári jogi szankció, mely nem válhat el a szerződés létrejöttének időpontjától, annak keletkezéséig szükségszerűen visszahat. Ennek megfelelően a polgári jog dogmatikájával lenne ugyanis ellentétes az, ha a Tv. a már bekövetkezett súlyos hátrányokat figyelmen kívül hagyva az érvénytelenség jogkövetkezményét csupán a jövőre nézve vonná le. Emiatt tehát a vizsgált jogszabály nem a közjogi értelemben vett visszaható hatályú jogalkotás sérelmét valósítja meg, hanem az érvénytelenség jogintézményének lényegéből fakadó szükségszerű következményeket alkalmazza”. {Indokolás [95]}

[111] Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben megállapította, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelmét a vizsgált szabályozás nem valósította meg, erre tekintettel az indítványokat elutasította.

[112] Ezen megállapításokat az Alkotmánybíróság jelen ügyben is irányadónak tekintti, ezért a fenti indokolással a Tv. 11. § (1) bekezdésére vonatkozó indítványokat ebben a tekintetben is – analóg módon – elutasította.

[113] 3.2. Az egyik indítványozó azt is a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek vélte, hogy az Elszámolási Tv. 5. § (2) és (3) bekezdése a fogyasztó túlfizetését előtörlesztéssé „minősítette át visszaható hatállyal”. Az Elszámolási Tv. támadott szabályai technikai jellegű rendelkezések, arról szólnak, hogy a pénzügyi intézmény és a fogyasztók közötti pénzmozgások milyen módon kerüljenek elszámolásra. Az a tény, hogy a jogalkotó egy, az általános szabálytól eltérő rendelkezéssel egy speciális, de egyébként a jogrendszerben nem eleve ismeretlen megoldást alkalmaz, nem teszi azt alaptörvény-ellenessé.

A fogyasztó által megfizetett összeg minősítésének meghatározása, jelen esetben annak megváltoztatása nem minősül visszaható hatályú jogalkotásnak, ugyanis nem teszi a jogviszonyban szereplő egyik fél helyzetét sem terheesebbé. Ugyanakkor egy amúgy is bonyolult és összetett jogviszony megoldása amiatt, hogy a jogalkotó egyes részletszabályokban változtatásokat hajtott végre, önmagában még nem válik alaptörvény-ellenessé. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

[114] 3.3. Az Elszámolási Tv. 6. § (3) bekezdésével összefüggésben azt sérelmezte az egyik indítványozó, hogy a pénzügyi intézményt olyan fogyasztói szerződésekkel kapcsolatban is terheli az elszámolási kötelezettség, amelyek elévült követelésnek minősülnek. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság utal az Abh1. indokolásának 2.3.9. pontjára, melyben a Tv. 1. § (6) és (7) bekezdésével összefüggésben fejtette ki álláspontját. Ebben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „[a] fogyasztói kölcsönszerződések általában a felek között hosszú időtartamra fennálló, a feleket kölcsönösen megillető és terhelő jogszabályokból és kötelezettségeket magukba foglaló egységes szerződéses jogviszonyok. Az eltérő jogirodalmi véleményekkel szemben alkotmányosan elfogadható álláspont az, hogy ezekben az esetekben az egyes követelések a szerződés fennállása alatt önállóan nem évülhetnek el. [...] az elévülés csak a szerződéses jogviszonynak a szerződés szerinti megszűnésekor kezdődik el. Vagyis ameddig az adós tartozása a pénzügyi intézmény felé (és a pénzügyi intézmény követelése az adós irányában) fennáll, addig az egyes befizetések és követelések elévülése külön-külön nem kezdődhet el, azaz az adós által teljesített befizetésekkel kapcsolatos igények önállóan nem évülhetnek el. Annak érdekében tehát, hogy a teljesített részletek beszámítására ne külön-külön, részletenként kerüljön sor, a jogalkotó a Tv. 1. § (6) bekezdésébe foglalt értelmezési szabály bevezetése mellett döntött. A Tv. 1. § (7) bekezdése arról is rendelkezik, hogy ne évülhessenek el azok a követelések, melyek tekintetében az elévülés már megkezdődött és ennek időtartama az elszámolásra vonatkozó külön törvény megalkotásáig eltelne. Erre az esetre a Tv. az elévülés nyugvását rendeli el.” {Indokolás [136]–[137]}.

[115] A támadott jogszabályi rendelkezést e fenti rendelkezésekkel és az Elszámolási Tv. 6. § (2) bekezdésével együttesen kell értelmezni. Eszerint a 2009. július 26. napján vagy azt megelőzően megszűnt szerződés tekintetében a pénzügyi intézményt akkor terheli elszámolási kötelezettség, ha tudomása van arról, hogy a követelés nem évült el. Az indítványozó által támadott jogszabályi rendelkezés esetében tehát egy még el nem évült olyan követelésről van

szó, melyet e követeléskezelő az adóssal szemben érvényesíteni szándékozik. Ebben az összefüggésben – a Tv. 1. § (6) és (7) bekezdésével kapcsolatban kifejtettek miatt – nem lehet szó a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelméről. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

[116] 3.4. Az indítványozók a tulajdonhoz való jog sérelmére hivatkozva tartják alaptörvény-ellenesnek a Tv. 1. § (6) bekezdését, a 4., 6., valamint 7–15. §-ait. A Tv. 1. § (6) bekezdése az elévülésre vonatkozóan tartalmaz a Ptk. rendelkezéseitől eltérő szabályokat, a 4. § az egyoldalú szerződésmódosítás, illetve a tisztességtelennek minősülő szerződési kikötésekről rendelkezik, a 6. §, illetve a 7–15. §-ok a tisztességtelenség vélelmének megtámadására irányuló eljárás szabályairól rendelkeznek. Ezek a jogszabályi rendelkezések a tulajdonhoz való jog sérelmét önmagukban nem eredményezik, az Alaptörvény XIII. cikkében foglaltakkal összefüggésbe nem hozhatók, ezért az erre vonatkozó indítványokat az Alkotmánybíróság visszautasította.

[117] 3.5. Az indítványozók a Tv. 3. §-ával összefüggésben a tulajdonhoz való jog sérelmét arra hivatkozással állították, hogy a szabályozás a pénzügyi intézmények vagyonának csökkenését eredményezi anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. A Tv. 3. §-ának alkotmányossági vizsgálatát a „tulajdoni várománnyra”, mint az indítványozó által hivatkozott okra alapítottnak az Abh3. végezte el. Jelen ügyben az indítványozó nem ugyanazon, csak hasonló indokból kérte az alaptörvény-ellenesség megállapítását, ezért az Alkotmánybíróság ítélt dolgot nem állapított meg, de az Abh3.-ban foglalt megállapításokat az alábbiak szerint irányadónak tekintette. „Az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jog tartalmát és korlátozhatóságának alkotmányos kereteit átfogóan értelmező 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában rámutatott arra, hogy bár a tulajdonhoz való jog alapvető jog, az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni [ABH 1993, 373, 379.]. A tulajdonjog magánjogi korlátja viszont nem esik szükségképpen egybe az alapjogi korlátozással. Másrészt a szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonhoz való jog lényeges tartalmának nincs polgári jogi megfelelője. Az Alkotmány a tulajdonhoz való jogot az állammal szemben biztosítja, s azt mint alapjogot – az értékgarancia követelményével, illetőleg a közérdekű korlátozás arányosságának

ismérvével – az állammal szemben védi (lásd először: 800/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 420, 422.).

Az árfolyamrést megállapító szerződési kikötések már eleve, a szerződések megkötésének időpontjában is tisztességtelenek – tehát semmisek – voltak, és az emiatt előálló egyensúlyhiányos helyzetet orvosolta a jogalkotó azzal, hogy kimondta, az adósnak nem kell a pénzügyi intézmény saját deviza vételi és eladási árfolyama közötti különbözetet megfizetnie, hanem minden esetben a pénzügyi intézmény saját középárfolyamán, vagy a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza középárfolyamán kell visszafizetnie a kölcsönösszeg érintett részletét a pénzügyi intézménynek. Ebben az értelemben tehát nem egy, a pénzügyi intézmény által »már megszerzett« pénzügyi fennálló tulajdonjogról és annak a fogyasztó részére történő visszafizetéséről (azaz az indítványozó által állított tulajdoni sérelemről) van szó, hanem a semmiség jogkövetkezményének a levonásáról és az ennek a jogi helyzetnek megfelelő tényállapot helyreállításáról. A támadott jogszabályi rendelkezés kizárja, hogy egy, már eleve tisztességtelen szerződési kikötés – és az ebből eredő, a fogyasztót terhelő kifizetés – a tulajdonhoz való jog védelmét élvezze a pénzügyi intézmény oldalán. Ehhez az érveléshez hasonlóan fogalmazott az Alkotmánybíróság a 118/B/2009. AB határozatban, miszerint »[a] pénz megfizetésében marasztaló jogerős ítélet nem más, mint a bíróság – rajta keresztül az állam – parancsa a marasztalt fél felé arra, hogy a megjelölt összeget fizesse meg. [...] A kötelezettet marasztaló ítélet jogerőre emelkedésének jogkövetkezménye, hogy a jogosult követelése jogilag többé nem tehető vitássá; azonban a jogosultnak a kötelezett (adós) vagyonán ezzel nem keletkezik közvetlen tulajdonjoga.« (ABH 2010, 1959.)

Erre az elszámolási kötelezettséggel járó kötelmi helyzetre és magára az elszámolásból eredő pénzmozgásra tehát a pénzügyi intézmény tulajdoni védelmet nem alapíthat, ebben a helyzetben nem értelmezhető az indítványozó által használt »tulajdoni váromány« sem. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványokat ebben a tekintetben is elutasította.

Az indítványozó azt is sérelmezte, hogy az árfolyamréssel összefüggésben a Magyar Nemzeti Bank deviza árfolyamának törvénnyel való előírása sérti a szerződéskötési szabadságot.

A Tv. 3. § (1) bekezdése értelmében az árfolyamrést tartalmazó szerződéses kikötés (folyósításra a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási árfolyam alkalmazása) semmis. Ennek megfelelően a pénzügyi intézményeknek a devizaadósokkal el kell számolniuk. Ennek az elszámolásnak – valójában forint-deviza átszámításnak – az alapját teremti meg a jogalkotó által előírt

MNB devizaárfolyam. A Tv. 3. § (3) bekezdése – utalva a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 267. §-ára – közvetve lehetőséget biztosít arra is, hogy a pénzügyi intézmény (az MNB középárfolyam helyett) saját deviza középárfolyamot alkalmazzon, ha korábban ilyennel rendelkezett. A pénzügyi intézmény számára ugyanis rendelkezésre kell állnia valamilyen árfolyamnak, amelyen a devizát át kell számítani forintra, a törlesztett forintot pedig visszaszámítani devizára. Tekintettel arra, hogy ez a számítás nem két külön (vételi és eladási), hanem egyazon (saját vagy MNB) árfolyamon történik, ezért árfolyamrés ténylegesen nincs. Az indítványozó azon hivatkozása, hogy az MNB devizaárfolyam előírása hiányában lényegében forinthitelről volna szó, nem megalapozott. A feleknek ugyanis egymással mindenképpen forint-deviza alapon kell elszámolniuk. Önmagában az, hogy a forint és a deviza egymáshoz képesti árfolyama változott, nem az árfolyamrés összegében, nagyságában jelenik meg, hanem az az árfolyammozgás körébe tartozó kérdés. Ez azt jelenti, hogy a forint-deviza árfolyammozgásából adódó többletfizetési kötelezettség problémája élesen elválik az árfolyamrés problémájától. Tekintettel arra, hogy a törvényhozó az árfolyamrést eleve – mindenfajta bírósági eljárás nélkül – tisztességtelennek minősítette, abból az adósnak semmifajta fizetési kötelezettsége nem keletkezik és nem is keletkezhetszik. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság ezt az indítványt mint megalapozatlant elutasította. {Abh3. [45]–[52]}”

- [118] Az Alkotmánybíróság nem látott okot arra, hogy a jelen ügyben előterjesztett indítványok alapján az Abh3.-ban foglalt megállapításaitól eltérjen, így azokat a tulajdonhoz való jog állított sérelmével összefüggésben elutasította.
- [119] 3.6. A Tv. 1. § (7) bekezdésének alkotmányosságát az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben, az indokolás 2.3.9. pontjában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással már megvizsgálta. Jelen ügyben az indítványozó arra hivatkozott, hogy tisztességes eljárás követelményét sérti, hogy a felperes el van zárva attól, hogy a kereseti kérelmét megalapozottan előterjeszthesse, ugyanis a Tv. 1. § (7) bekezdése egy olyan törvényre utal, mely a peres eljárás megindításakor még nem volt ismert.
- [120] Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „[a]mennyiben a kikötés érvényes, úgy a jogkövetkezmény ismert, az megegyezik a szerződésben foglaltakkal. Amennyiben a kikötés a Tv. szerint tisztességtelen és semmis, akkor a bíróság a keresetet elutasítja. A semmisség jogkövetkezményét – ha az eredeti állapot nem állítható vissza – a régi Ptk. 237. § (2) bekezdése szabályozta általánosságban (vö.: új Ptk. 6:110 §, 6:112. §). Annak speciális, konkrét

jogkövetkezménye (a felek közötti elszámolás módja) azonban a külön törvény elfogadásáig nem ismert. Kizárólag a felek közötti elszámolás módját nem rendezte a Tv.-nyel egyidejűleg a jogalkotó. Ugyanakkor ennek a pernek kizárólag a szerződési kikötés tisztessége vagy tisztességtelensége a tárgya, nem pedig a felek elszámolásának módja. A kikötés érvényessége vagy érvénytelensége ilyen értelemben közvetlenül nem függ az ahhoz kapcsolódó elszámolástól mint jogkövetkezménytől. A jelen Tv. szerinti eljárás eredményét ugyanis az elszámolás módja, annak ismert vagy esetlegesen még nem ismert volta nem befolyásolja. Nem az alapján ítélt meg ugyanis a vizsgált szerződési kikötés tisztességes vagy tisztességtelen volta, hogy azt követően a felek hogyan számolnak el egymással, azaz hogy a jogviszonyukat hogyan rendezik, hanem az alapján, hogy a sérelmezett kikötés már a szerződés megkötésekor megfelelt, vagy nem felelt meg a fent bemutatott jogszabályi rendelkezéseknek. Mindezekre tekintettel önmagában attól, hogy a felek közötti elszámolásnak a módja és részletszabályai csak az eljárás lefolytatását követően válnak ismertté, nem teszi a jogszabályt a jogbiztonság követelményébe ütközővé. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.” {Indokolás [134]}.

[121] Emellett kimondta az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[a] Tv. 1. § (7) bekezdése arról is rendelkezik, hogy ne évülhessenek el azok a követelések, melyek tekintetében az elévülés már megkezdődött és ennek időtartama az elszámolásra vonatkozó külön törvény megalkotásáig eltelne. Erre az esetre a Tv. az elévülés nyugvását rendeli el. Tekintettel arra, hogy a külön törvényben az Országgyűlés a nyugvás végső határidejét az Elszámolási Tv.-ben meghatározta, ezért nincs olyan körülmény, mely jogbizonytalanságot és ezáltal alaptörvény-ellenes helyzetet eredményezne. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.” {Indokolás [137]}.

[122] Az Alkotmánybíróság szerint „a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamenynyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is. (ABH 1998, 91, 98–99.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben

alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthesse”. [Megerősítve: 8/2011. (II. 18.) AB határozat, ABH 2011, 49, 80–81.]

- [123] A tisztességes eljáráshoz való jog fenti tartalmát tekintve nem állapítható meg, hogy ezen alapjogot a Tv. vizsgált 1. § (7) bekezdése megsértette volna. Önmagában egy jövőben meghozandó külön törvényre utaló szabály miatt – melyet egyébként a törvényhozó később meg is alkotott – nem válik a támadott szabály és ezáltal az egész bírósági eljárás is tisztességtelenné. Ennek a hiányzó szabálynak ugyanis a per érdemi befejezésére alapvető kihatása nem volt, méginkább nem idézte elő az eljárás tisztességtelenségét. Mindezeket az indokokat figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e rendelkezés a tisztességes eljáráshoz való jogot sem sérti, ezért az alkotmányjogi panasz ezen részét elutasította.
- [124] 3.7. Az egyik indítványozó szerint sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot az Elszámolási Tv. 21. §-a, valamint 22. § (4) bekezdése is, amelyek szerint a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti elszámolási vita esetén a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kell kezdeményezni, amely testület határozata az érintett pénzügyi intézményt akkor is kötelezi, ha nem vetette alá magát a testület hatáskörének. Az Elszámolási Tv. 23. §-a szerint a döntés megváltoztatását nemperes eljárásban lehet kérni, így az indítványozó szerint a támadott szabályozás megfosztja a feleket attól, hogy polgári jogvitájukat törvény által felállított bíróság bírálja el.
- [125] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Elszámolási Tv. támadott rendelkezései nem zárják ki azt, hogy a Pénzügyi Békéltető Testület hatáskörének megállapítása mellett a felek jogvitáját törvény által felállított bíróság bírálja el; egyrészt az Elszámolási Tv. 23. §-ában említett nemperes eljárás is bíróság [a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 116. § (3) bekezdése szerint a Fővárosi Törvényszék] előtt folyó eljárás, másrészt pedig a Pénzügyi Békéltető Testület kötelezést tartalmazó határozatának hatályon kívül helyezését lehet kérni a bíróságtól akkor is, ha az nem felelt meg az Elszámolási Tv. rendelkezéseinek. Az Elszámolási Tv. 23. § (2) bekezdés utolsó mondata szerint „a perben perújításnak nincs helye”, tehát ebben az esetben peres eljárásról van szó.
- [126] A fentiek szerint az indítványozó által előadott érvek alapján tehát nem állapítható meg az, hogy az Elszámolási Tv. 21. §-a, 22. § (4) bekezdése és 23. §-a ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikke szerinti tisztességes eljáráshoz való joggal, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a vonatkozásban elutasította.

- [127] 3.8. Az indítványozók a Tv. 3. §-át, és a 8. § (4) bekezdését, valamint a Tv. 7. § (7) bekezdésének *k*) pontját és az Elszámolási Tv. 52. § (11) bekezdését is a tisztességes eljárás követelményében ütközőnek vélték.
- [128] 3.8.1. A Tv. 3. §-ával és a 8. § (4) bekezdésével összefüggésben azt kifogásolták, hogy a pénzügyi intézmény a Tv. 6. §-a szerinti „*erga omnes*” hatályú polgári per megindításával eszik attól a jogától, hogy az egyes kölcsönszerződések vonatkozásában érdemi bírói ítélet állapítsa meg azt, hogy az azokban kölcsönvevőként szereplő fél fogyasztónak minősül-e.
- [129] Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban az alábbiakra mutat rá. A Tv. pontosan meghatározza, hogy annak személyi hatálya kikre terjed ki, és meghatározza a tárgyi hatályát is, nevezetesen azt, hogy az milyen típusú fogyasztói szerződésekre terjed ki. Az Abh2-ben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a „Tv. 1. § (1) bekezdése határozza meg azoknak a fogyasztói kölcsönszerződéseknél a körét, amelyekre a törvény hatálya kiterjed. A Tv. 1. § (2) bekezdése e szerződések közül bizonyos szerződéseket kivesz, tovább pontosítja a jogszabály hatályát. A tárgyi hatályból lehet pontosan következtetni a törvény személyi hatályára. Eszerint a Tv. személyi hatálya kiterjed mindazokra a fogyasztókra, akik a Tv. 1. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdésében kivételként nem említett fogyasztói kölcsönszerződésekben félként szerepelnek, már megszűnt szerződések esetén pedig szerepeltek. Erre tekintettel a törvény személyi hatálya egyértelműen megállapítható.” {Indokolás [44]}.
- [130] A Tv. 6. §-a szerint lefolytatott peres eljárásnak az lesz a következménye, hogy a pénzügyi intézménynek az adóssal el kell számolnia. Amennyiben a pénzügyi intézmény vitatja, hogy az adós fogyasztó volna, vagy a Tv. hatálya alá tartozna, akkor az elszámolási kötelezettségének nem fog eleget tenni. Ebben az esetben az adós az Elszámolási Tv. 19. § (1) bekezdése alapján panasszal élhet a pénzügyi intézmény felé. Az Elszámolási Tv. 21. § (1) bekezdése szerint a panasz elutasítása esetén a fogyasztónak – ha a panaszban foglaltakat továbbra is fenntartja – a pénzügyi intézmény álláspontjának kézbesítésétől számított 30 napon belül a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kell kezdeményeznie. Az Elszámolási Tv. 22. § (1) bekezdése szerint a Pénzügyi Békéltető Testület a 21. § (3) bekezdés szerinti kérelmet háromtagú tanácsban eljárva, az eljárás írásbeli lefolytatásával bírálja el, azzal hogy bármelyik fél kérelmére meghallgatást kell tartani. A (4) bekezdés értelmében a Pénzügyi Békéltető Testület kötelezést tartalmazó határozata az érintett pénzügyi intézményt akkor is kötelezi, ha sem általános, sem egyedi alávetési nyilatkozatot nem tett.

- [131] Ezt követően a fogyasztó mint kérelmező az elszámolást készítő pénzügyi intézmény mint kérelmezett ellen, a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását követően, a Pénzügyi Békéltető Testület eljárást megszüntető döntésének vagy a 21. § (3) bekezdés a) pontja szerinti kérelem alapján a helyes elszámolást megállapító határozatának a fogyasztó részére történő kézbesítését követő 30 napon belül a Pénzügyi Békéltető Testület eljárást megszüntető döntésének vagy a helyes elszámolást megállapító határozatának megváltoztatása iránt polgári nemperes eljárást kezdeményezhet [Elszámolási Tv. 25. § (1) bekezdés]. Ugyanígy az elszámolást készítő pénzügyi intézmény is mint kérelmező, a fogyasztó mint kérelmezett ellen – a Pénzügyi Békéltető Testület határozatának kérelmező részére történő kézbesítését követő – 30 napon belül polgári nemperes eljárást kezdeményezhet a Pénzügyi Békéltető Testület határozatának megváltoztatása iránt [Elszámolási Tv. 26. § (1) bekezdés].
- [132] Mindezekre tekintettel az indítványozók azon érve, hogy a bírósághoz fordulás joga és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmet szenved, jelen ügyben idő előtti indítványi elem. Az indítványozó részére ugyanis az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz benyújtását megelőzően rendelkezésre áll olyan jogorvoslati eljárás (a bírósági nemperes eljárás), melynek során meghozott határozatot később alkotmányjogi panasszal támadhat. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság ezen indítványi elemet érdemben nem bírálta el, hanem azt az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította.
- [133] 3.8.2. Az Alkotmánybíróság a Tv. 7. § (7) bekezdésének *k*) pontjával és az Elszámolási Tv. 52. § (11) bekezdésével összefüggésben az alábbiakat állapította meg. Az Elszámolási Tv. támadott szakasza a Tv. 7. § (7) bekezdésének *k*) pontját iktatta be a jogszabályba. E rendelkezés értelmében a perújítás ezekben az ügyekben kizárt. Az egyik indítványozó szerint ez a rendelkezés a tisztességes eljáráshoz való jogot sérti. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés és a tisztességes eljáráshoz való jog között közvetlen összefüggés nem állapítható meg, erre tekintettel az indítvány ezen részét az Alkotmánybíróság visszautasította.
- [134] 3.8.3. Az indítványozó azt is sérelmesnek tartotta, hogy a perújítás kizártságát a jogalkotó utóbb iktatta be a jogszabályba, azonban e szabály a már folyamatban levő perekre is vonatkozik. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdése szerint a jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terheesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely

magatartást jogellenessé. Jelen esetben egy speciális eljárási rendelkezés utólagos beiktatása nem minősül visszamenőleges hatályúnak, különös tekintettel arra, hogy ezekben az ügyekben a perújítási eljárások az idő rövidege miatt még meg sem indulhattak. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány ezen részét elutasította.

- [135] 3.9. Az indítványozó szerint az Elszámolási Tv. 52. § (1) és (2) bekezdése változtatott a Tv. tárgyi hatályán [Tv. 1. § (2) bekezdése] anélkül, hogy a változtatásnak bármilyen indokát adná. Ezen túlmenően a módosítás alapján az indítványozó szerint nem egyértelmű, hogy ténylegesen milyen szerződést takar a „deviza alapúnak nem minősülő deviza” kölcsönszerződés. Azzal is érvelt az indítványozó, hogy a Tv. megdönthető vélelmet állított fel a Tv. hatálya alá tartozó kikötések esetében, azzal, hogy a vélelem megdöntése jogvesztő határidőn belül benyújtott keresettel lehetséges. Mivel a keresetindítási határidő az Elszámolási Tv. hatálybalépésekor már eltelt, az Elszámolási Tv. által a Tv. hatálya alá utalt szerződésekben alkalmazott kikötések esetében a vélelem megdöntése már nem lehetséges, így ezekben az esetekben a megdönthető vélelem megdönthetetlené válik. Ez az indítványozó álláspontja szerint tiltott visszaható hatályú jogalkotást eredményez, mely a jogbiztonság követelményével ellentétes.
- [136] Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben (az Indokolás [118]–[126] bekezdéseiben) már vizsgálta a törvény tárgyi hatályát a visszaható hatályú jogalkotás vélt sérelme miatt abból az indokból, hogy a törvény nem fogalmaz egyértelműen, és az indítványt elutasította. Ebben a tekintetben tehát ítélt dologról van szó, és az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz ezen részét az Abtv. 64. § f) pontja alapján visszautasította.
- [137] Ugyanakkor az indítványozó azt is állította, hogy a keresetindítási határidő az Elszámolási Tv. hatálybalépésekor már eltelt, az Elszámolási Tv. által a Tv. hatálya alá utalt szerződésekben alkalmazott kikötések esetében a vélelem megdöntése már nem lehetséges, így ezekben az esetekben a megdönthető vélelem megdönthetetlené válik, ami szintén visszaható hatályú jogalkotást valósít meg a panaszos szerint.
- [138] A Tv. módosított 1. § (2) bekezdése akként fogalmaz, hogy „[e] törvény hatálya nem terjed ki: a) a hitelkártyához vagy fizetési számlához kapcsolódó és b) az állami kamattámogatással nyújtott lakáscélú forint alapú kölcsönszerződésre. Ez azt jelenti, hogy a jogalkotó a fenti két szerződéstípust kivette abból a körből, mellyel összefüggésben a pénzügyi intézménynek eredetileg még pert kellett indítania a Magyar Állam ellen a tisztességtelenség vélelmének megdöntése

íránt. Ez az indítványozó pénzügyi intézmény helyzetét nem változtatta meg hátrányosan, ez ugyanis számára éppen hogy kedvező: az ilyen szerződésekkel összefüggésben perindítási kötelezettsége nincsen. Emiatt a visszaható hatályú jogalkotás sérelmére a pénzügyi intézmény nem hivatkozhat, ugyanis e szabály miatt őt hátrány nem éri.

[139] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megjegyzi: a visszaható hatályú jogi szabályozásból nem minden esetben következik az alkotmányellenesség megállapítása: csak a jogalanyokra hátrányos *ad malam partem* visszaható hatályú szabályozás vet fel alkotmányossági problémát. Nem tilalmazott, ha a jogalkotó kizárólag jogot megállapító, jogot kiterjesztő, kötelezettséget enyhítő, vagy más, a jogszabály valamennyi címzettje számára a korábbi szabályozásnál egyértelműen előnyösebb rendelkezést tartalmazó jogszabályt rendel visszamenőlegesen alkalmazni. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

[140] 3.10. Az indítványozók a diszkrimináció tilalmának sérelmét állítják a Tv. 1. § (6) bekezdése (elévülési szabályok), valamint a Tv.-nek – az Elszámlási Tv. 52. § (10) bekezdése által megállapított – 6. §-a tekintetében. Ez utóbbi rendelkezést illetően az indítvány arra hivatkozik, hogy a jogalkotó indokolatlan különbséget tesz az egyes kölcsönszerződések szerződő felei között azon az alapon, hogy a kölcsönszerződések mely időpontban kötettek. Az indítványozó azt is sérelmesnek, és a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközőnek tartotta a Tv. 7. § (7) bekezdésének *k*) pontjával és az Elszámlási Tv. 36/D. §-ával kapcsolatban, hogy a Pénzügyi Felügyelet által indított közérdekű kereset alapján folyamatban levő perekben a perújítás megengedett, míg a tisztességtelenség vélelmének megdöntésére irányuló perben kizárt.

[141] A hátrányos megkülönböztetés tilalma az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogrendszer egészét átható alkotmányos alapelveként kapott értelmezést. A tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alkotmánysértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 78.; 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 162.; 43/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 744, 745.]. A megkülönböztetés pedig akkor alkotmányellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992,

592, 593.). Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 200.] {I. legutóbb összefoglalóan: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]}.

[142] Jelen ügyben az indítványozók által felhozott érvek – a fogyasztói kölcsön-szerződésekre vonatkozó speciális elévülési szabályok, illetve a szerződések létrejöttének időpontjától függő eltérő szabályozás, valamint a perújítás megengedettsége, vagy kizártsága – egyike sem áll összefüggésben valamely alapjoggal, így az Alkotmánybíróság fenti megállapításai szerint nem is ütköznek a hátrányos megkülönböztetésnek az Alaptörvény XV. cikkében meghatározott tilalmába. A közérdekű kereset esetében lehetővé tett perújítás, és a vélelem megdöntésére irányuló perekben ennek a kizárása szintén nem értékelhető közvetlenül a személyek között fennálló hátrányos különbségtételként. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványok ezen részeit elutasította.

[143] 3.11. Egyik indítvány szerint a Tv. 3. és 4. §-a sérti az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében rögzített vállalkozáshoz való jogot azáltal, hogy a szerződéskötéskor hatályos jogszabályi környezet által megengedett joggyakorlást jogellenesnek minősíti, és ezzel a pénzügyi intézmény hatósági engedély szerinti pénzügyi szolgáltató tevékenységét, így a vállalkozáshoz való alapjogát korlátozza.

[144] Az Alkotmánybíróság a vállalkozáshoz való joggal kapcsolatos álláspontját legutóbb a 3194/2014. (VII. 15.) AB határozatában az alábbiakban foglalta össze. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a vállalkozáshoz való jog alapjog, amely azt jelenti, hogy bárkinek az Alaptörvényben biztosított joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. A vállalkozás joga azonban egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, másként megfogalmazva a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. A vállalkozás joga nem abszolútizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga egy meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást. {54/1993.

(X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340, 341–342.; megerősítette a 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [153]–[154]}. Az Alkotmánybíróság a vállalkozáshoz való alapjog alkotmányos tartalmának meghatározása során arra is rámutatott, hogy „»[a] vállalkozáshoz való jognak nem tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a már működő vállalkozásokra vonatkozó jogi környezet módosíthatatlan lenne.« {282/B/2007. AB határozat, ABH 2007, 2168.; megerősítette a 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [160]}. [...] Az Alkotmánybíróság a vállalkozáshoz való alapjog lényegi tartalmának a sérelmét akkor állapította meg, amikor a jogalkotó a foglalkozás szabad megválasztásához, az adott vállalkozás gyakorlásához való jogot egyes piaci szereplőktől meghatározatlan időre teljes egészében elvonta {71/2009. (VI. 30.) AB határozat, ABH 2009, 699, 709.; megerősítette a 32/2012. (VII. 4.) AB határozat [40]}.” {3194/2014. (VII. 15.) AB határozat, [28]–[29]}.

- [145] A Tv.-nek az indítványozó által hivatkozott rendelkezései – az árfolyamrés rendezése, illetve az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések rendezése – nem akadályozza meg, és nem teszi lehetetlenné a vállalkozóvá válást, illetve a vállalkozás folytatását, valamint a vállalkozás gyakorlásához való jogot sem vonja el, és nem változtatott a pénzügyi intézmények működésének feltételrendszerén sem, így az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata alapján az Alaptörvény XII. cikkének sérelme sem állapítható meg. Mindezek alapján az erre irányuló indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.
- [146] 3.12. Egyik indítványozó szerint a Tv. 4. §-ában foglaltak sértik az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által biztosított jó hírnévhez való jogát, mivel a támadott rendelkezések valódi védekezés lehetősége nélkül jogszabályi szinten rögzítik azt, hogy a Tv. személyi hatálya alá tartozó pénzügyi intézmények éveken keresztül tisztességtelen szerződési feltételeket alkalmaztak kölcsönszerződésekben.
- [147] Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben megállapította azt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések alapvetően nem a Tv. rendelkezése folytán váltak tisztességtelenné. „Lényegében az eleve adott jogszabályi környezetben kötötték meg azokat a fogyasztói kölcsönszerződéseket, melyek egyes kikötései tisztességtelenségének megállapítása iránt számos per indult, a tisztességtelenség jogi megítélése esetről esetre formálódott. A Tv. tartalma e szerint nem más, mint a jogalkalmazói gyakorlatból leszűrt jogalkotói (jelen esetben a törvényhozó általi) autentikus jogértelmezés, mely a bíróságokra és az érintett szerződő felekre általánosan kötelező. Általában a jogértelmezés a jogszabály eleve adott tartalmát tárja fel [...]. Valójában tehát a bíróságoknak az egyedi ügyekben értelmezés útján kialakított gyakorlata

(az anyagi jogi szabályok eseti értelmezése) eredményezte a PK vélemény, majd a PJE határozat megszületését, mely végül egy jogalkotási aktusban, a Tv.-ben öltött jogszabályi formát. A Kúria a jogegység biztosítása érdekében foglalta össze az egyedi jogesetek eldöntése során felmerült és alkalmazott irányadó elveket és szabályokat. Az ennek a folyamatnak az eredményeként megszületett Tv. tehát nem keletkeztetett új anyagi jogi feltételeket, így (a speciális eljárási szabályok kivételével) nem is hozott létre új – az érintettekre nézve hátrányosabb – szabályozási környezetet.” {Indokolás, [96]}

[148] Amennyiben tehát a tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazása sérti az érintett jó hírnevét, akkor azt – a fentiek alapján – nem a Tv. 4. §-ába foglalt rendelkezések, hanem pusztán az adott szerződési feltétel tisztességtelen alkalmazása idézte elő. Mindezek alapján a jó hírnév sérelmére hivatkozó indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

[149] 3.13. Az indítványozók egy része – folyamatban lévő pereik tekintetében – a Tv.-re vonatkozó alkalmazási tilalom kimondását is kérte. Tekintettel arra, hogy az indítványok egyes elemeit az Alkotmánybíróság elutasította, illetve visszautasította, az alkalmazási tilalom kimondására irányuló kérelem feltételei nem állnak fenn, ezért arról az Alkotmánybíróságnak nem kellett döntenie.

Budapest, 2015. június 30.

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [150] A határozattal alapvetően egyetértek, ugyanakkor a rendelkező rész 1. pontjának – a diszkrimináció sérelmével kapcsolatos – indokolásához az alábbi észrevételeket fűzöm.
- [151] A határozat indokolása szerint „az indítványozók által felhozott érvek – a fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkozó speciális elévülési szabályok, illetve a szerződések létrejöttének időpontjától függő eltérő szabályozás, valamint a perújítás megengedettsége, vagy kizártsága – egyike sem áll összefüggésben valamely alapjoggal, így az Alkotmánybíróság fenti megállapításai szerint nem is ütköznek a hátrányos megkülönböztetésnek az Alaptörvény XV. cikkében meghatározott tilalmába.” (Indokolás [142])
- [152] Álláspontom szerint az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdései nem választhatók el teljes mértékben egymástól; azok együttesen értelmezendők. Mint azt – más összefüggés okán – a 3073/2015 (IV. 23.) AB határozathoz fűzött különvéleményemben is kifejtettem, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát megfogalmazó (2) bekezdés tartalmát tekintve az (1) bekezdésben foglalt általános jogegyenlőségi szabály egyik lényeges elemét kibontó, annak alkalmazását elősegítő részletszabálynak tekinthető. Egyetértek az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában többször megerősített azon elvi állásponttal, miszerint „A XV. cikk (2) bekezdésében foglalt tilalom kiterjeszhető a teljes jogrendszerre, mert az ott felsorolt diszkriminatív megkülönböztetések nemcsak az alapvető jogok védelmi körébe tartozó jogszabályokban, hanem bármely jogszabályban előfordulhatnak. Joggal feltételezhető, hogy az Alaptörvény értékrendje szerint ezek a megkülönböztetések akkor is tilosak, ha nem az alapvető jogok védelmi körébe eső tárgyakat szabályozó jogszabályok tartalmazzák.” {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [42]; megerősítette: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [31]}. Mivel a jogegyenlőség követelménye az emberi méltósághoz való alapjogra visszavezethető jogelv; amennyiben valamely hátránnyal járó különbségtételnek nincsen tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka, az ilyen megkülönböztetés alkalmas arra, hogy végső soron az emberi méltósághoz fűződő alapvető jog sérelmét okozza. A határozat az Indokolás [141] bekezdésében az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlatával kapcsolatos számos korábbi döntésre – köztük az idézett 14/2014. (V. 13.) AB határozatra – egyébként maga is hivatkozik.
- [153] A fentiekből következően tehát a diszkrimináció tilalmának érvényesülését nemcsak valamely alapjoggal közvetlen összefüggésben, hanem a jogrendszer

egészeben lehet és kell vizsgálni. Ebből következően szükséges annak vizsgálata, hogy a támadott szabályok ésszerű, alkotmányosan is elfogadható indokokkal alátámaszthatók-e; és csak ennek eredményeként lehet eldönteni, hogy fennáll-e vagy sem a diszkrimináció tilalmának sérelme.

- [154] Álláspontom szerint a devizahitelezés korábbi helytelen gyakorlatából adódó, összetársadalmi méreteket öltött problémák, valamint az ezekkel kapcsolatban felmerülő jogi kérdések leghatékonyabb megoldását lehetővé tevő szabályozás kialakítása – a jogalkotó által választott törvényi konstrukció egészét tekintve – indokoltta teszi az összehasonlítás tárgyát képező általános, illetve más szabályoktól eltérő támadott rendelkezéseknek a törvényi konstrukcióba illesztését; azok nem tekinthetők sem szükségtelennek, sem önkényesnek. A támadott szabályok diszkrimináció tilalmába ütközésének megállapítására irányuló indítványelemek érdemi elutasítását alapvetően erre tekintettel támogattam.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [155] Nem értek egyet a rendelkező rész 1. pontjában foglalt döntéssel a Tv. 1. § (6)–(7) bekezdését és a Tv. 11. §-át illetően, továbbá nem értek egyet a 3. pontban foglalt rendelkezéssel sem.
- [156] 1. Álláspontom szerint az alkotmányjogi panaszokban a Tv. 1. § (6)–(7) bekezdéseivel összefüggésben előadott indokokat a B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben is érdemben kellett volna vizsgálni, mert az Abh1.-ben értékelt szempontok mellett az adott ügyben eddig nem vizsgált körülmények vizsgálata is szükséges lett volna. Ugyanezen szempontok alapján kellett volna vizsgálni a Tv. 11. §-ával összefüggésben előadott indokokat.
- [157] Ennek keretében a Tv. 1. § (6)–(7) bekezdése és a Tv. 11. §-a alaptörvényellenességének megítélése során figyelemmel kellett volna lenni arra, hogy valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek, „ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett ren-

delkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell” [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324.]. Erre tekintettel – az Abh1.-ben részletesen kifejtettek mellett – az adott ügyben vizsgálni kellett volna, hogy a Tv. – az értelmezéssel érintett anyagi jogi rendelkezésekre figyelemmel – a hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokban előidézett-e változást.

[158] Álláspontom szerint ilyen változásnak tekinthető az a tény, hogy az elévülés szabályainak eltérő értelmezése korábban, az érintett anyagi jogviszonyokban létrejött egyes követelések tekintetében kizárta az ahhoz kapcsolódó igényérvényesítés lehetőségét a bíróságok előtt, míg a hatályos szabályozás alapján az igényérvényesítés lehetősége megnyílt. Az elévülés szabályának eltérő értelmezése folytán ezért létrejöhetnek olyan (e tekintetben: lezárt) jogviszonyok a Tv. hatálybalépése előtt, amelyekben a Tv. változást idézett elő.

[159] Emellett az adott ügyben olyan szerződéses jogviszonyokkal összefüggésben merül fel a visszaható hatályú jogalkotás, amelyek a Tv. hatálybalépése előtt – az érintett anyagi jogi norma eltérő értelmezése miatt – eltérő tartalommal jöttek létre. A Tv. olyan szabályozási keretet teremt, amelynek révén ezekben a jogviszonyokban változás következik be. Erre tekintettel meg kellett volna állapítani a korábban létrejött szerződéses jogviszonyokra kiható visszamenőleges hatályú jogalkotás tényét, és érdemben kellett volna vizsgálni, hogy az adott esetben a már korábban létrejött, illetve lezárt jogviszonyokba való beavatkozás megengedhető-e, vagyis azt a jogbiztonsággal konkuráló más alkotmányos elv elkerülhetetlenné teszi, és ezzel nem okoz céljához képest aránytalan sérelmet [lásd: 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 82.]. A többségi döntéssel tehát azért nem értek egyet, mert – a fenti szempontrendszerhez mérten – az érdemi vizsgálatot erre irányuló kifejezett indítvány ellenére nem végezte el.

[160] 2. A rendelkező rész 3. pontjával összefüggésben fenntartom a 7/2015. (III. 19.) AB határozathoz fűzött különvéleményben foglalt álláspontomat.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

- [161] 1. Egyetértek a határozat rendelkező részének 3. és 4. pontjában foglalt visszautasítással.
- [162] 2. Nem értek ugyanakkor egyet azzal, hogy a határozat rendelkező részének 1. pontja elutasítja a Tv. 3. §-a és 11. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványi kérelmeket. E tekintetben fenntartom az Abh1.-hez (a visszaható hatály tilalmának megsértése) és az Abh.3.-hoz (tulajdonhoz való jog korlátozása) fűzött különvéleményemben foglaltakat, s ezek alapján e rendelkezések alaptörvény-ellenessége megállapításának és megsemmisítésének lett volna helye.
- [163] 3. Nézetem szerint továbbá a Tv. 1. § (7) bekezdése sérti a tisztességes eljárás-hoz fűződő jogot is, mivel az eljárás „tisztességének” előfeltétele, hogy az érintettek már az eljárás megindulásakor tisztában vannak azzal, hogy milyen normák vonatkoznak az adott eljárásra. A jogalkotó akkor, amikor folyamatban levő ügyekben alkalmazandó kötelezettség-nehezítő szabályt alkot, kimentheti ugyan magát, de – ahogyan az Abh1.-ben erre utaltam – csak akkor, ha az új szabályozás a szükségesség-arányosság tesztjének megfelel.
- [164] 4. Nem értek egyet azzal sem, hogy az Elszámolási Tv. 23. § (2) bekezdésének második mondatának alaptörvény-ellenességét nem állapította meg az Alkotmánybíróság, és ezért nem is semmisítette meg azt. Nézetem szerint a perújítás kizártságának a folyamatban levő ügyekre történő alkalmazása tiltott visszaható hatályú jogalkotást valósított meg (alkotmányos indok nélkül), így a határozat rendelkező részének második pontjában foglalt elutasítást – e tekintetben – nem tudom támogatni.
- [165] 5. Megjegyzem végül, hogy a határozat többségi indokolása a hátrányos megkülönböztetés tilalmát illetően – a III.3.10. pontban (Indokolás [140]–[142]) – eltér az eddigi gyakorlattól annyiban, hogy feltétlenül alapjog-korlátozáshoz köti eme alkotmányos tilalom érdemi vizsgálatát.
- [166] A határozat többségi indokolásával szemben az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a diszkrimináció tilalma és az általános egyenlőségi szabály önálló tilalom, illetve alapjog, de nem önmagában alkalmazandó szabály volt, mivel – amellet, hogy hárompólusú jogviszonyt feltételez – csak valamely norma által biztosított joggal vagy előírt kötelezettséggel, illetve egyedi intézkedéssel

összefüggésben értelmezhető az abból eredő követelmények. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a megkülönböztetés indokoltságának eldöntéséhez alkalmazott alkotmányos mérce elsősorban attól függött, hogy a megkülönböztetést tartalmazó szabály az Alaptörvény által biztosított alapjogok vagy a jogrendszer alacsonyabb szintű normája által biztosított jogok tekintetében valósítanak-e meg különbségtételt. Míg az előbbi esetben az alapjog-korlátozás szigorú – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének második mondatában is megjelenő – szükségesség-arányosság tesztje a mérce, addig az utóbbi esetben az ésszerűségi tesztet kellett alkalmazni [30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 139–140.]. Más az irányadó teszt abban, a jelenlegi ügytől eltérő esetben, ha az egyén „megváltoztathatatlan – saját elhatározásától nem függő, többnyire eleve adott – tulajdonságain alapuló” megkülönböztetésről van szó {lásd a 42/2012. (XII. 20.) AB határozatot, Indokolás [41]}. Így a mostani ügyben is az ésszerűségi teszt alkalmazásának lett volna helye, amelynek eredményeként azt kellett volna az Alkotmánybíróságnak megállapítania, hogy a megkülönböztetésnek nincs ésszerű indoka {Összefoglalóan lásd a 3/2014. (I. 21.) AB határozatot, Indokolás [56] és köv.}.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1720/2014.

